

REVISTA PEDAGOGICĂ

Nu este mărire fără
virtute; dar nici vir-
tute fără lumină. Deci
lumină înainte de toate.

Națiunea ce mai mare
este aceea care are cele
mai multe școli.
Școala este arma viito-
rului.

Familia și școala trebuie
să lucreze împreună la e-
ducația copiilor.
Scopul principal al edu-
cației este formarea carac-
terelor energice și morale.
Educația și ajunge sco-
pului prin ajutorul instruc-
țiunii.

INȘTIINȚĂRI

I. Persoanele cari voesc să rămână încă abonați ai acestei re-
viste, vor bine-voi a trimite abonamentul înainte.

II. Orce privește Redacția și Administrația revistei se va adresa
subsemnatului.

ENIŪ-BĂLTEANU

București, Calea Moșilor 138

Importanța conferințelor pe plăși a învățătorilor rurali

Câte-va cuvinte rostite, la închiderea conferințelor de plasă, înaintea învățătorilor din circumscripția Ocolu-Cozia la ședința ținută în comuna Frâncești

Domnilor colegi,

Convins de foloasele conferințelor lunare pe plăși introduse acest an și la noi, din inițiativa d-v. voesc să spun și eu câteva cuvinte cu ocaziunea zilei de pe urmă a conferințelor de plasă din circumscripția noastră, Ocolu-Cozia.

Maî nainte de toate, doresc *putere* spre a putea rezista cu tărie contra *vijeliilor* și *vârtejelor* ce se ivesc în valurile lumii cu tendință de a spulbera viitorul și a ne paraliza opera abia începută. Doresc *forță* la înotat spre a putea trece gârla suferințelor și a dificultăților cari s'ar împotrivi înnaintării spre cultură. Doresc că emulațiunea născută să continue și de aici înnainte. O astfel de emulațiune născută în învățătorii Vâlcenii î-au pus pe aceiași treaptă cu învățătorii unor județe surorii, în raport cu cari nu mă sfiesc a spune erau înnapoiăți, unde conferințele de plăși datează încă de patru sau cinci ani, din cari au estras multe lucruri folositoare și instructive.

Domnilor, ca să putem lupta cu siguranță și folos contra frământărilor și neajunsurilor zilnice, și ca să putem fi vrednici de misiunea căriia ne-am consacrat întreagă-ne viață și viitor, trebuie să fim, maî înnainte de toate, bine armați cu mijloace de a înlătura piedecile zilnice; cu alte cuvinte, trebuie să posedăm un bun capital cultural și atunci roadele vin de sine, depunând numai munca spre a aplica știința noastră; însă, ca să putem da micilor vlăstari ai României dozele de știință, ne maî trebuiește ceva și anume metoda, căci munca fără sistemă nu folosește aproape nimic. Decî modul de a împărtăși copiilor ceia-ce le lipsește, este foarte trebuincios. Se susține de unii că acest metod nu se poate afla de cât din practică; însă de multe ori și practica ne însală, împărtășindu-ne o metodă gre-

șită, grea, rătăcită pe de o parte, iar pe de alta consumăm mulți ani ca să devenim adevărați practici, și nu totdeauna experiențele ne conduc la rezultate sigure și bune; decî se pierde un timp în care nu se face atît cât ar trebui. Practica se dobîndește dintr'o profundă observațiune a experiențelor făcute.

Decî, ca să putem dobîndi o metodă lesnicioasă, trebuie să consultăm diferite reviste și cărți pedagogice, unde se găsesc însumate multe idei relative la practică; dar ca să putem dobîndi și mai multă claritate și siguranță asupra unui metod trebuie să recurgem la discuție; căci: «din discuție reese lumina și purul adevăr» și disciocnirea multor idei se clarifică un lucru; și aceste discuțiuni nu se aprind în nici un alt loc mai bine ca în conferințe și mai ales în cele de plăși, căci sunt intime și lunare. Iată dar un folos al conferințelor, cel mai însemnat pentru un dascăl, așa că se poate zice că: metodel este arma cu care învățătorul luptă în contra dificultăților ce se ivesc în educațiunea și în instruirea elevilor săi. Prin discuție mai putem dobîndi un capital cultural bine lămurit și întins, căci fiecare dintre noi în aceste conferințe ne spunem ideile bazate pe adevăruri sigure, și une ori espunem idei cu totul noi, aflate prin citit său din practică; decî prin conferințele acestea ne și instruiem mai mult. Un al treilea folos este că intrunindu-ne din când în când nu numai ne familiarizăm unii cu alții, ci putem să ne consultăm asupra mijloacelor folositoare școalei, înlăturând diferitele dificultăți ce se ivesc zilnic în școala rurală, ne consultăm despre remedierea suferințelor noastre. Un alt folos este că prin astfel de conferințe putem dobîndi curaj de a vorbi, dreptate în spusele noastre, și astfel nu ne vom feri nici odată de a spune adevărul în orice ocașiune ne vom afla. Cu dreptate, curaj și spunerea adevărului au fost încununați martirii și Apostoliî lui Christos, cu aceasta trebuie să fim încununați și noi, martirii și apostoliî luminării poporului românesc.

Prin astfel de conferințe se vor stabili temeinic bazele solidarității sub scutul căriia ne vom putea adăposti de sbuciumările

sociale. În fine, aceste conferințe dau și alte foloase ce nu mă îndoiesc că le știm cu toții.

Cunoscând dar foloasele ce ne pot aduce aceste întruniri conferențiale trebuie să urmărim și de acum înapoi cu mai mult zel și activitate drumul făcut; și ca aceste conferințe să aibă viață lungă ni se cere din parte-ne *unire și voință*, două acte foarte importante în susținerea și înaintarea unei lucrări începută, căci în unire stă tăria și puterea și în voință stă executarea unei lucrări: «Voieste și vei putea.» Să ne desbrăcăm deci de invidie și să dăm mâna cu toții, transformând colegialitatea ce ne leagă în frăție și dragoste. Să nu zicem ca alții cari fac doosebire de clasă: că acela este seminarist și celalt normalist și astfel alimentați de idei și principii deosebite și prin urmare nu se pot uni; să nu ne ocupăm de școala ce am terminat-o fiecare, căci școala ne-a arătat numai calea, pe când marea practică, rutină și tact le dobândim prin priceperea de a usa de mijloace potrivite cu ocaziunile prezentate și prin munca ce o depunem fiecare în marea școală, în societate, unde suntem colegi, luptând și muncind pentru un același scop: *luminarea satelor române.*

Nu e mai puțin adevărat că noi normaliștii din școală suntem mai bine preparați pentru cariera de învățători și deci armați cu o direcție mai bună; dar și seminarisții, gimnasialiștii, etc. depunând o muncă conștiincioasă și neobosită în cursul misiunii de învățător pot deveni pe aceeași treaptă cu noi; așa fiind fiecare dintre noi dascăli, dăm cam un același progres în școală, negreșit proporțional cu dificultățile ce le întâmpină fiecare, și deci toți ne devotăm carierii ce am îmbrățișat.

La muncă dar, la muncă și vom face mult pentru present și viitorime, neținând seamă de acei ce bârfesc contră-ne taxându-ne că facem politică. Și ca să nu dăm loc la astfel de bânueli, să publicăm în scurt discuțiunile noastre, dovedindu-le că dacă ne cerem dreptul nostru și mijloacele necesare de a progresa școala rurală română, precum și dacă discutăm asupra diferitelor metode de învățămînt aplicabile la școala primară,

nu va să zică că facem meschinării politice, ci vom binele și prosperitatea școalei române și deci a națiunii românești. Devisa misiunii noastre, domnilor, este a lucra pentru a ridica pătura ignorantă care ne-a învățit multe secole și a o înlocui prin lumină, instruind membrii viitoarei societăți, trecând și învingând orice obstacol ivit, căci de aceia ne numim cu drept cuvânt «martirii luminii» să suferim ca martirii fără a ne descuraja, căci curând luminile scoase de noi la iveală astăzi își vor avea răsunetul dorit, dovedind omenirii dacă nu celor prezenți, viitorimii, că într'adevăr știm să ne facem datoria și știm să ne ținem la înălțimea misiunii ce am apucat și bârfitorilor să le dovedim ce putem face noi factorii progresului, căci dacă nu ne vom interesa noi de soarta noastră și de viitorul țării, cine dar alții?

Astăzi, domnilor, s'a pierdut orice urmă de recompensă, de recunoștință și de interes comun și în locurile a devenit moștenitoare în lumea actuală invidia, reaua voință și interesul individual. Voiestii ca noi să avem numai datorii, iar nu și drepturi și aceasta curând saū mai târziu se va ajunge dacă nu vom ști a ne păzi. Proba cea mai evidentă care întărește această deducție este decisiunea discutată zilele trecute asupra răpirii dreptului de a putea lua pământ din moșiile statului puse în vânzare, învățătorii și preoții cari aū trebuință de poziție materială ca să se poată instrui — după cum aū scris multe articole relative la aceasta mulți din colegii noștri. — Prin luarea acestui drept ne face pe lângă ambulanți și fii vitregi ai României. Noi luminătorii și îndreptătorii poporului nu trebuie să ne unim și să lucrăm a-i scoate din ghiarele acestor rele cari vor cangrena progresul general, conducând cu timpul viitorul țării în groapa suferințelor din care abia câțiva ani sunt de când am scăpat? Eū zic că da, domnilor, căci unindu-ne toți în cuget, în putere și voință formând un tot compact, vom putea rezista în contra lovirilor din afară.

Calea noastră este spinoasă, de acea noi înțepându-ne în ghimpiii ei, nu trebuie să ne descurajăm de rănilor făcute, ci

trebuie să căutăm medicamentele eficace spre a remedia răul. Să nu plutim pe luntrea speranțelor în valurile promisiunilor, căci aceasta neîntârziat ne va conduce să ne lovim de stânca falșităților și astfel ne vom trezi pe neștiute în toiul suferințelor din care cu greu vom scăpa. Promisiunile, mai în totdeauna, conduc la rezultate nule.

Înainte dar, înainte cu devisa: «Luptă-te nu te descuraja,» căci a sosit «Viitorul de aur al țării noastre,» prevăzut de Bolintineanu în poesia «Mircea și Solii»... nici un moment nu este de pierdut... numai unire să fie, că atunci fericirea țării va sta în palmele noastre ca și progresul, și prin aceasta vom împlini cuvintele tot ale lui Bolintineanu din poesia menționată, care se pot aplica la noi dascălii: «Fericirea țării de la noi s'asteaptă.» De deșerte vise să nu ne înșelăm.

Toate breslele societății omenești sunt legate între ele prin unire. Noi din a căror lumină și muncă s'a născut aceste bresle, nu trebuie să fim și mai mult uniți? Toți pentru unul și unul pentru toți dar Prin Unire s'a putut țările actuale să sue treptele civilizațiunii moderne. Să lucrăm dar cu toții pentru menținerea acestor conferințe a căror importanță este constatată și să ne căsnim fiecare a face câte un concept de statute privitoare la organizarea lor și să le dăm citire în conferința generală. De asemenea trebuie să participăm cu toții la formarea societății, care s'a hotărât în congresul general didactic a se înființa.

Prin o astfel de societate se pot pune baze mai solide unirii corpului didactic.

Termin deci zicând: felicit pe inițiatorii formării acestor conferințe și doresc viață lungă și stăruință tuturilor membrilor care au onorat cu prezența d-lor conferințele ținute în această circumscripție și acelor ce vor lua parte și la cele viitoare.

Mih. Pretorianu

Învățător al claselor I-ii și a II-a.

P. S. Ședința s'a ținut la Frâncești, în ziua de 31 Mai.

Subiectul în discuție a fost: «Rolul științelor în educațiune,»

și s'a lămurit destul de bine de d-nii: N. Popescu, învățătorul local, și G. Pretorianu, învățător, Costești-Bistrița. Prezenți au fost 12 învățători și câte-va persoane particulare. Conferința s'a ținut sub președința d-lui G. Mateescu, Govora, asistat de d-nii: D. Andreescu, vice-președinte; N. Popescu și sub-semnatul, secretari.

Mih. Pretorianu.

DIDACTICA MAGNA¹⁾

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GÂRBOVICEANU

CAPITOLUL XXVIII

Școala maternă

1. Ramurile principale pe care le va avea un arbore, le produce din trunchiul deja în primii ani, așa că mai târziu n'are nevoie de cât de creșterea lor. Tot ast-fel și noi cu aceea se voim să înzestrăm pe om pentru folosul întregii sale vieți, să-i infiltrăm în această primă școală. Și cum că aceasta e posibil se va arăta de îndată ce vom aminti felurile obiectelor demne de învățat. Voi arăta aceasta în scurt.

2. Așa numita *Metafizică* 'și face aici începutul, căci micilor copii li se oferă la început totul în contururi generale, ondulate. Ei observă, că aceea ce ved, pipăesc, gustă e ceva, fără însă a deosebi ce e în particular, și numai târziu 'și are loc o mică deosebire. Așa dar, ei încep a pricepe espresiunile generale: *ceva, nimic, e, nu e, așa, ast-fel, unde, când* etc. și în genere noțiunile fundamentale ale științei metafizice.

1) Veți numerile precedente.

3. Din *Fizică* poate copilul în acest interval de șase ani să învețe ce e *apă, pământ, aer, foc, ploae, zăpadă, ghiață, piatră, fer, arbore, plantă, pasăre, pește*, etc. De asemenea va putea să cunoască numele și folosul membrilor corpului său, cel puțin a celor esteriore. Acestea se învață ușor în această etate și oferă elementele științelor naturale.

4. În **Optică**, capătă copilul un început dacă începe să cunoască și să numească ce e *lumină, întuneric, umbră*, cum și deosebirea colorilor principale: *alb, negru, roșu* și altele.

5. În **Astronomie** va consta începutul în aceea, ca să știe ce însemnează *cer, soare, lună, stele* și dacă observă că răsar și apun.

6. În **Geografie** va dobândi copiii primele elemente, dacă învață să priceapă ce e un *munte, o vale, câmpie, riū, sat, oraș* după locul în care sunt și creșcuți.

7. În **Cronologie** se va pune baza, dacă pricepe copilul ce e *oră, zi, săptămână, lună, an*, etc., ce e *iarnă, vară*, etc., ce e *astă-zi, ieri, alaltă-eri, mâine, poimâine* etc.

8. În **Istorie** se face un început, dacă poate să-și aducă aminte și să nareze ce s'a întâmplat de curând, cum s'a purtat unul său altul în cutare ocaziune; totuși însă să nu fie de cât ceva copilăresc.

9. **Aritmetica** prinde rădăcini, dacă pricepe copilul ce se înțelege prin mult sau puțin; dacă poate să numere până la 10; dacă observă că trei e mai mult ca două și că unu adăugat la trei dă patru etc.

10. În **Geometrie** se va pune baza dacă știe copilul ce se înțelege prin *mare* și *mic, lung* și *scurt, lat* și *îngust, gros* și *subțire*; de asemenea ce e *linie, cruce, cerc* etc. și dacă observă cum se măsoară ceva cu cotu, *metru* sau panglica.

11. De asemenea și în **Statică** se poate face un

început, când observă cum se cântăresc obiecte sau când ei însuși cumpănesc cu mâna dacă un obiect e greu sau ușor.

12. În **Mecanică** capătă cunoștințe dacă li se permite sau sunt conduși de a întreprinde tot-d'a-una ceva, montând un obiect de la un loc la altul, așezându-l așa sau ast-fel; de a clădi și a strica, de a repara și de a distruge ast-fel cum le place copiilor în această etate. Și fiind-că aceste lucruri nu sunt alt ceva, de cât ostenele ale unor capete deștepte spre a produce diferite obiecte de artă, de aceea să nu se împiedice ci să se ajute și să se conducă cu prevedere.

13. **Dialectica** inteligența se arată chiar aici și produce rădăcini de îndată ce copilul se deprinde ca el însuși să întrebe și să răspundă ceva, observând că prin întrebări și răspunsuri se pot ținea cuvântări. Ei trebuiesc conduși de a întreba cu capacitate și de a răspunde imediat la întrebări, ca ast-fel să se deprindă de a rămâne atenți asupra unei teme propuse și de a nu se abate.

14. **Gramatica** copilărească va consta în aceea de a pronunța bine limba maternă, adică de a exprima cu înțeles *sunetele, silabele și cuvintele*.

15. Se va face un început în **Retorică** dacă copiii vor imita tropii și figurile coprinse în limba ce se vorbește în casă, cu deosebire însă, dacă vor întrebuința o gesticulațiune potrivită în vorbire pe lângă o întonare corespunzătoare naturii, vorbirii, ast-fel ca la întrebări să se ridice ultimele silabe, iar la răspunsuri să se coboare și altele. Aceasta ne învață însăși natura și dacă se va întâmpla vre-o abatere se poate îndrepta prin o conducere înțeleaptă.

16. Gust pentru **Poesie** vor căpăta dacă vor învăța din cea mai fragedă etate multe versuri și cu deose-

bire cu conținut moral, fie ritmice sau metrice, după cum e deprinderea în fie-care limbă.

17. În **Musică** se va face un început, dacă copilul va învăța *ceva ușor din psalmi și cântări bisericești* și care se vor întrebuința în rugăciunile zilnice din casă.

18. Bazele **Economiei Casnice** se vor pune, dacă copilul învață să cunoască numele persoanelor din care se compune familia și anume cine se numește *tată, mamă, servitor, chiriaș* etc. De asemenea și numele părților din care se compune casa, ca *tinda, cucnia, camera de culcare*, etc., cum și numele obiectelor din casă, ca *masa, cheea, cuțitul* și întrebuințarea.

19. Din **Politică** li se poate da puține cunoștințe, căci observațiunea copiilor în această fragedă etate de abia estinde peste cercul casei părintești. Totuși e posibil, dacă observă că oare cari bărbați se adun la primărie și se numesc consilieri comunali și că unul din ei se numește *primar* și că un altul e *notar* etc.

20. **Morala** însă cu deosebire trebuie să capete în această etate o bază solidă, dacă voim ca unei tinerimi bine educate să-i fie virtuțile ca și înăscute.

1) **Cumpătarea** prin aceea, că observă o măsură în mâncare și că odată foamea și setea potolite nu mai permite nici o mâncare sau băutură.

2) **Curățenia** în timpul mesei, în îmbrăcăminte și chiar la obiectele de joc.

3) **Respectul**, ce se cuvine superiorilor.

4) **Supunerea** față de poruncă în orî și ce timp.

5) O anumită **Sinceritate** în purtările sale, nepermițându-se copilului nici odată de a minți sau înșela, fie în glumă sau în serios.

6) **Dreptatea** o vor cunoaște dacă nu li se permite de a atinge ceva strein contra voinței proprietarului, dacă nu supără pe nimeni, dacă nu invidiază etc.

7) Să li se inspire mai mult **iubirea** sa ast-fel să

fie tot-d'a-una gata de a face bine, când li se oferă ocaziune și chiar de a o căuta. Căci e virtutea creștină prin eselență ce ni se recomandă de Cristos mai pe sus de orî și ce și va fi în stare de a înflăcăra inimile în această epocă de indiferență și aceasta în interesul bisericeii.

8) Să se deprindă copiii de asemenea cu **Lucrul** fie în serios, fie în joc, spre a se înlătura plictiseala.

9) Să se deprindă însă de a nu vorbi în continuu de toate și despre toate, ci încă de a *tăcea*, dacă cere împrejurarea. Și aceasta mai ales atunci, când vorbesc alții, dacă sunt de față persoane însemnate și dacă o chestiune oare care cere tăcere.

10) Să li se impuie cu deosebire în această etate **răbdarea** de care vor avea necesitate întreaga lor viață, ca ast-fel afectele să se înfrâneze înainte de a isbucni cu furie și de a prinde rădăcinii și să se deprindă de a se conduce cu rațiune, de cât de iritațiunile momentane, să și ție mânia mai bine în frâu, de cât de a o lăsa liberă etc.

11) **Zelul și devotamentul** de a servi altora e o podoabă distinsă pentru tinerime și chiar pentru întreaga viață. În primii șase ani să se exercite în acestea, ca ast-fel să nu lase nici o împrejurare de a aduce vre-un serviciu altora.

12) La acestea să se adauge și o **ținută cuviincioasă**, ca să nu facă nimic nedibaciū sau stângaciū, ci toate cu o conveniență dibace. Aici aparțin formele de *rugăciune* pe care le face cine-va, răspunsurile cer mulțămiri în urma unui serviciu făcut, complimentele, sărutările de mână și altele de felul acesta.

21. În **Religiune și Pietate** în fine, pot să fie puși copiii de șase ani în pozițiune de a cunoaște pe de rost catechismul, care e baza creștinismului și pe cât permite etatea de a începe să'l priceapă și să'l pue și în

practică. Și anume, să se deprindă de a vedea pe D-zeu pretutundeni ca present și temându-l ca drept răsbunător a tot ce e rău, să nu facă nici o poftă rea și iarăși să-l iubiască, ca pe un prea bun recompensator a tot ce e bun, să-l onoreze, să-l laude și să aștepte de la el compătimirea în viață și după moarte și să nu neglijeze nici o faptă bună, care știe că-i place și să trăiască ca și înaintea ochilor lui D-zeu și spre a vorbi cu scriptura, să umble cu D-zeu.

22. Atunci va putea cineva să zică despre copiii creștinilor, aceea ce zice evangelistul de Christos : *Că el creștea în înțelepciune, etate și chiar înaintea lui D-zeu și a oamenilor* (Luca 2, 52).

23. Așa dar, acestea vor fi țelurile și limitele școlii materne. Cum să se esecute însă în special și să se arate cu tabele, ce și cât să se termine în fie-care an, lună și zi nu se poate arăta în acelaș chip ca și la școlile următoare și anume din două motive. Mai întâiu fiindcă le e aproape imposibil părinților, ca să ție în afacerile lor casnice o așa de justă ordine, ca într'o școală publică, unde nu e nimic de făcut altceva, decât de a instrui tinerimea. Al doilea, fiindcă inteligența și capacitatea se arată la copii cu totul nepotrivite, la unii mai de timpuriu, la alții mai târziu. Unii vorbesc deja la etatea de două ani și sunt ageri pentru orî și ce; alții din contra nu se pot compara cu ei de cât la etatea de cinci ani, așa că prima cultură în prima etate trebuie lăsată cu totul în îngrijirea părinților.

24. *Două lucruri se pot însă esecuta aici cu folos. Antăiu să se compue o cârtică pentru părinți și guvernante, ca astfel să-și poată cunoaște ale lor îndatoriri. In ea să se descrie toate până în cele mai mici amănunțimi spre ce trebuie instruită copilăria, ca să se observe la fie-care ocaziune și cu ce mijloace și după care reguli să li se inspire prin cuvinte și mimică. O*

carte de felul acesta și care se poartă titlul de *Informatorium al școlăi materne* se va compune de mine.

25. Al doilea, aceea ce ar putea să serviască eser-
cțiunilor acestei școlăi materne va fi o *Carte cu tablouri*
care se poate da câte odată chiar în mâna copiilor. Și
fiind că aici simțurile trebuesc cu deosebire esersate spre
a căpăta impresiuni de la obiectele zilnice și din cauză
că vederea e cea mai importantă între simțuri, vom reuși,
dacă vom presenta acestui simț tot ce e mai însemnat
din *Fisică, Optică, Astronomie și Geometrie* și în or-
dinea pe care am arătat-o. Aici pot să se desemneze
munți, văi, arbori, paseri, pești, cai, boi, oi, oameni de
diferite *etăți* și forme. De asemenea *lumină și întunec,*
Cerul cu soarele, luna, stele și nori colorile principale.
Mai departe *obiecte de casă și instrumente pentru me-*
seriași și anume *oale, urcioare, ciocane, clește* etc. Nu
mai puțin și reprezentări de onoruri și funcțiuni, *regele*
cu sceptru și coroană, soldatul cu arme, țeranul cu plugul,
vizitiul cu trăsura, diligența în mers cu inscripțiunea
deasupra de ce însemnează : *cal, bou, câine, arbore* etc.

Serviciul unei asemenea cărți cu tablouri va fi întreit:

1) spre a ajuta impresiunile de la obiecte după cum
s'a spus; 2) de a atrage capetele mai delicate spre a
căuta în toate cărțile aceea ce le place; 3) și spre a'și
însuși mai ușor citirea scrierei. Căci, fiindcă deasupra
modelurilor obiectelor să scriu și nmele corespunzē-
toare, se va putea face cu aceasta un început de citire.

APREȚIARE PEDAGOGICA

asupra

CĂRȚII LUI PESTALOZZI NUMITĂ „CUM GERTRUDA ÎNVĂȚĂ COPIII SĂI”

Cine va citi cu luare aminte epistolele lui Pestalozzi către Gessner și celelalte scrieri pedagogice ale lui, se va convinge pe deplin că mai toate reformele moderne în chestiune de educațiune au fost arătate sau încercate mai întâiu de marele pedagog.

Asfel, dacă în zilele noastre vedem că țările înaintate în cultură se silesc să facă un loc din ce în ce mai mare *studiilor psihologice* în școalele lor pedagogice, aceasta vine de acolo că principiul fundamental pus de Pestalozzi a început să învingă tot mai mult pedandismul și să însuflețească întreaga știință pedagogică.

Dacă astăzi se știe că educațiunea este desvoltarea organică a facultăților omului, conform legilor naturale cari trebuiesc cunoscute și păzite, căci altfel s'ar impune copilului un sistem artificial, falș și rău făcător, cui se datorește aceasta dacă nu lui Pestalozzi?

Dacă legile și regulamentele școlare în vigoare prescriu ca școala să-și întemeeze *disciplina* pe dragostea și încrederea dintre școlari și profesori, nu pe asprime și frică, aceasta se datorește lui Pestalozzi, acestui model al profesorului primar, însărcinat cu educațiunea copiilor poporului, și care trăia în mijlocul școlarilor ca un tată în mijlocul copiilor săi, biruind caracterele cele mai rele numai prin devotamentul său fără seamăn și care-și căuta autoritatea în inima, în sentimentele sale.

El vrea cu orî-ce preț ca *școala să fie o familie* mai mare, unde copiii să se deprindă cu ascultarea, cu recunoștința către învățătorul lor și cu ajutorința frățească între dênșii; asfel ca școala să ducă mai departe lucrarea

1) Veți numărul precedent.

incepută în casa părintească și să pregătească pentru viața socială.

Invățămintul colectiv care de abia acum de curând s'a introdus în școlile începătoare, este opera proprie a lui Pestalozzi.

Cine nu știe aceasta n'are de cât să urmărească pe marele dascăl în lucrările și scrierile lui. Astfel, ca s'o scurtăm, la Stanz, în mijlocul orfanilor adunați dupe drumuri, muncit de gândul de a-i face pe toți să profite de bine-facerile educațiunii prin simplificarea metodelor și procedurilor, el puse în practică pentru prima oară experiența sa, în 1799, adică posibilitatea ca un dascăl să facă lecții cu mai mulți școlari fără să întâmpine greutăți mari, oricare ar fi deosebirea lor de vârstă. Această experiență fu bogată în rezultate de mare însemnătate, pentru învățămintul poporului, care nu dispune de mijloace să aibe un dascăl pentru fiecare copil.

Dar celebrul pedagog a mers așa de departe cu reforma învățămintului primar, în cât în multe țări, între cari și a noastră de abia acum se fac încercări sau propuneri spre a se introduce în școlile primare unele studii sau metode, cari au fost deja experimentate de acest dascăl, încă de acum o sută de ani. Astfel sint *lucrul manual, cântarea, gimnastica, desemnul, literile mobile, colecțiunile școlare, lecțiunile de lucruri, excursiunile instructive, metoda de predare al geografiei*, în fine rîvna lui pentru ridicarea prin cultură a fiilor poporului de jos. Pentru ca cititorii noștri să se încredințeze despre adevărul acestor cuvinte, îi rugăm să ne oprim un moment asupra acestor obiecte.

Să începem cu *desemnul*, care s'a introdus și în școlile noastre primare. Spre a cunoaște motivele cari au determinat pe părintele pedagogiei moderne ca să-l introducă în școala poporului, să cităm câte-va rânduri proprii: «A desemna, zice dînsul, este a preciza prin

linii o formă al cărei contur și cuprins au fost determinate cu esactitudine și justeță printr'o măsurare perfectă. Înainte de a desemna, ar urma deci să se fi deprins a măsura și să știe măsura orice, sau, cel puțin, aceste două deprinderi (măsurarea și desemnarea) ar trebui să meargă în paralel . . . Linii, unghiuri și arcuri, iată punctul de plecare pentru studiul desemnului Cu acestea am dobândit eu de la elevii miei în desemn și scriere acele progrese ce au uimit pe toți cari mi-au vizitat școala, deși eu nu știu scrie nici desemna Natura nu dă linii copilului, ci numai lucruri; noi să-î dăm deci liniile numai spre a-l face să vadă esact lucrurile; să nu-l privim de lucruri, arătându-i numai liniile Să mă ferească D-zeu, ca, pentru dragostea liniilor și a artei învățămintului în genere, să înfăș spiritul omului și să-î tocesc intuiția naturii!»

Din rândurile citate vedem că Pestalozzi a înțeles încă de atunci însemnătatea desemnului în educațiunea copiilor mulțimii cari, ca meseriași, trebuie să aibe privirea justă și sentimentul proporțiilor esact, iar ca oameni nu trebuie să fie streini de frumusețile naturii și ale artei. Programele și dascălimea de astăzi n'au de cât să meargă pe drumul pedagogic tras de marele maestru în privința acestui învățămint.

Tot așa este și cu *cântul*. Pestalozzi a pătruns pe deplin și importanța acestui obiect pentru educațiunea fizică, morală și estetică ¹⁾. Iată ce scrie Ramsauer, un

¹⁾ Se știe că cântarea contribuște foarte mult la dezvoltarea fizică: fortificând plămânii și cultivând toate organele vocale, cea ce le ferește de multe boale mai ales în timpul copilăriei. Cântecul cultivă și auzul, deșteptând în copii gustul armoniei. Ceva mai mult: muzica ajută foarte mult la menținerea disciplinei în clase, liniștind pe școlari și îndemnându-i la studiu. În genere, cântarea face munca ușoară, viața plăcută, alină necazurile, dispune pe om spre binefacere și-î înalță sentimentele nobile. În vechime omul cel mai învățat ar fi fost disprețuit, dacă n'ar fi știut muzica care făcea parte integrantă din educațiune.

fost elev al lui. «In institutul de la Bertud cântul era totdeauna un adevărat mijloc de înveselire. Cântam pre-tutindenii : în aer liber, în călătorii, la plimbare, seara în curtea castelului, și această cântare în comun contribuia foarte mult să măntină între noi un spirit de bună voință și de armonie». Iar marele dascăl prețuind cu profunzime influența cântării, scria :

«Ah ! pentru ce progresul artelor în decurs de atâtea veacuri nu ne a produs până acum o serie de cântece naționale cari și în cel mai mic bordei să înalțe sufletul de la simpla melodie a leagănului până la cântul sublim pentru adorațiunea lui D-zeu ? Dar eu nu sint în stare să umplu acest gol ; nu fac de cât să-l semnalez celor competenți.»

Calculul mintal este de cea mai mare însemnătate ca gimnastică imputernicitoare a inteligenței și de cel mai mare folos în viața practică. Cu toate acestea astăzi chiar nu se face în școale cât ar trebui, pe când școala de la Neuhoof, acum o sută de ani, da rezultatele cele mai minunate : «Copiii, scrie Pestalozzi, ajunseseră să facă socotelii din minte așa de complicate, în cât eu nu-î puteam urma de cât cu condeiul pe hârtie, și aceasta o făceau ei când aveau mâinile ocupate cu torsul firelor». Iar despre progresul făcut la Bertud, un vizitator scrie : «Mă lua amețea când vedeam niște copilași jucându-se cu calcule de fracțiunile cele mai complicate, ca cu lucrul cel mai simplu și obișnuit. Le propuneam probleme ce eu nu le puteam deslega fără o muncă serioasă și încordată, umplând pagini întregi de țifre ; pe când ei socoteau în mintea lor foarte liniștiți, și dupe câte-va momente dau răspunsul esact și esplicau problema cu cea mai mare ușurință, etc.» Și mijloacele întrebuintate erau foarte simple : pe păreții clasei stau atârinate câte-va tabele înfățișând mai multe serii de pătrate, tăiate în părți egale, întâiu vertical, apoi ori-

zontal, cu ajutorul cărora copiii se obișnuiau cu acele calcule așa de grele. Țifrele erau întrebuințate tocmai pe urmă, când, prin intuițiune, școlarii cunoșteau bine raporturile cantităților. Cu modul acesta calculul cu cifre era considerat de școlarii ca o recreațiune plăcută.

În ce privește metoada lui Pestalozzi pentru predarea *geografiei* nu trebuie să ne uităm la cea ce citim în epistola a șaptea, din cartea de care ne ocupăm aci, căci atunci ne-am face o rea idee despre metoada lui; aci vedem o înșirare alfabetică de nume proprii numerotate cari, departe de a înlesni acest studiu, l-ar face foarte greu și neplăcut. Spre a cunoaște adevărata metoadă pestalozziană în predarea geografiei, trebuie să ascultăm cea ce spun doi martori oculari; ce zic martori? doi elevi ai lui, Carol Ritter, marele geograf german, care a vizitat de două ori institutul din Yverdon, în 1807 și în 1809, despre care scrie astfel: «Am văzut mai mult de cât paradisul Elveției, am văzut pe Pestalozzi, am învățat să-i cunosc inima și geniul; niciodată, ca în zilele petrecute lângă acest nobil fiu al Elveției, nu m'am simțit pătruns de sfințenia chemării mele și de demnitatea naturii omenești. Aci am învățat să-mi dau seama de metoada, care se întemeiază pe firea copilului. . . . Acum e datoria mea de a o face să pătrunză în domeniile geografiei. . . . Pestalozzi nu știa nici atâta geografie cât știe un copil din școlile noastre primare; cu toate acestea de la el am învățat cea mai mare parte a acestei științe, căci numai ascultându-l pe dinsul am simțit deșteptându-se în mine instinctul metoadelor naturale; el mi-a deschis calea și tot ce am făcut pe terenul geografiei lui se datorește, etc.» Iată cum descrie această metoadă istoricul Vulliemin, fost elev al lui Pestalozzi la Yverdon. «Primele elemente ale geografiei ne erau date pe teren. La început plimbarea noastră era dirijată către o vale îngustă din vecinătatea Yverdonului,

anume către valea riulețului Buron. Ne punea s'o primim în întregul și în amănuntele ei, tot așa până când posedam intuiția ei esactă și completă. Atunci ne invita să ne facem provizia din argilul dupe marginea acelei văi, și fiecare din noi își umplea un coș mare ce-și adusese pentru această trebuință. Intorși la castel, ni se împărțiau mese lungi și ne lăsa să facem în relief valea ce studiasem, dar fiecare din noi făcea partea ce-î căzuse la sorți. Zilele următoare făceam noi plimbări și noi explorațiuni, privite dintr'un punct de vedere mai înalt și la întoarcere la castel dam noi estensiuni lucrării noastre. Am urmat tot așa 'nainte până când am terminat studiul basinului Yverdon, până când din înălțimea colinei Montela, care-l domină, l-am îmbrățișat în întregul său și până când am terminat relieful nostru. Atunci, dar numai atunci, trecurăm de la relief la harta geografică, în fața căriia furăm aduși numai dupe ce furăm preparați a o înțelege, etc.» Din aceste citate cititorii noștri își vor putea face, sperăm, o justă idee despre excelența metodei pestalozziane în predarea geografiei.

Dar marele dascăl nu se mărginea numai la grijea intelectuală și morală, ci-și arunca privirile totodată și asupra corpului, asupra sănătății viitorilor cetățeni; de acea între altele își deprindea elevii la *gimnastică*, la *notat*, la *umblet*, la *luptă* și la alte mișcări corporale, cari au îndoitul bun: a desvolta musculatura care este hrana vieții corporale și a întreține în scolarii plăcerea pentru studiu. Ast-fel de exerciții se repetau de mai multe ori pe fie-care zi.

Introducerea lucrului manual în învățămîntul primar, acea minunată asociere a scoalei cu atelierul, a fost pusă în practică întâia oară de către Pestalozzi, pe când la noi nici în ziua de azi nu s'a prevăzut în programul

scoalelor de băieți.¹⁾ Cu toate acestea introducerea lucrului manual în școală ar fi de cel mai mare folos din punctul de vedere igienic, moral, intelectual și practic, pentru că satisface trebuința de activitate a copiilor, îi prepară să-și câștige hrana vieții, le stimulează plăcerea de învățatură și totodată îi moralizează, ocupându-le spiritul cu lucruri folositoare. Acestea au fost cuvintele pentru cari Pestalozzi îndată ce a înființat prima sa școală, la Neuhof, a pus în practică asociația celor trei vieți naturale omului: cultura câmpului pentru vară; atelierul și puțină artă pentru iarnă, iar școala în orice timp al anului. În atelier, la țarină el vorbea într'una. Lucrările ostentive ale câmpului erau însuflețite prin învățatură, așa că școala era ca o resplădită dorită de toți copiii, pe când la noi este privită de copii ca o închisoare, ca o pedeapsă sau cel puțin ca un loc nesuferit de care ei se depărtează pe cât le stă în putință. Dar și munca cea grea a țarinei, precum și lucrul manual erau înveselite prin cuvintele lui plătute micilor muncitori. Și această unire a școlii cu atelierul nu era o simplă inspirație trecătoare, ci o convingere intimă și statornică, de aceea cu mult mai târziu, dupe ruina institutului său de la Stanz, când era bolnav, îl vedem pe Pestalozzi scriind următoarele: «Mai mult ca totdeauna sînt convins că institutele de învățatură odată unite cu institutele industriale prin legături puternice și sub o direcțiune psihologică, se va forma neapărat o noă generațiune de oameni, care, prin experiență, va învăța că învățăturile actuale nu cer de cât a zecea parte din timpul și silințele ce se cheltuesc astăzi. Acea noă generație va mai afla, că din punctul de vedere al timpului, al puterilor și mijloacelor întrebunțate, acest învățămînt se poate așa de lesne înmlădia la nevoile

¹⁾ În școlile de fete se știe că este introdus lucrul manual, însă numai pentru albituri și bagatele de lux.

vieții domestice, în cât părinții vor căuta a-l dobândi ei înșiși sau și altă parsoană a casei, etc., etc.» S'ar putea cita încă multe alte pasagiî spre a dovedi folosul introducerii lucrului manual în scoalele primare; dar din câte am citat orî-cine se va fi convins despre aceasta.

Idea încolțise și la noi, dar pare că a înțelenit în germene. Ast-fel, în programul școalelor rurale se prevăzuse ca învățătorul să facă practică de lucrare sistematică la țarină cu școlarii cei mari. Prescrierea programului însă a rămas litere negre pe hârtie albă, căci nu s'a dat și posibilitatea punerii în practică. În anii din urmă, unii învățători rurali, parte din inițiativa lor, parte din inițiativa administrațiunii domeniilor Coroanei și a unora din domniî revizori școlari, au introdus în câte-va școale rurale lucrul manual; dar autoritatea școlară n'a făcut nimic în această privință. Care să fie oare cauza? Ar trebui să nu existe nici o școală primară fie urbană sau rurală, în care să nu se introducă lucrul manual. Este de mirare, cum guvernul român, care imitează pe Francezi în atâtea, nu l-a imitat și în această privință.

Indată ce a deschis școala de la Neuhoof, Pestalozzi a recunoscut importanța *colecțiunilor școlare, a lecțiunilor de lucruri și a excursiunilor instructive*; de aceea pe dată a început să facă excursiuni cu școlarii și cu corpul didactic al institutului ca să culegă minerale, vegetale, insecte, etc., la cari adăugă apoi toate felurile de unelte și obiecte uzuale, așa că școlarii le cunoșteau bine înainte de a le citi în cărți. La început, este drept că atât dascălii cât și școlarii nu le cunoșteau; dar cu toate acestea ei le culegeau, le descrieau și le clasifica, așa cum îi tăia capul, rămând ca cu timpul să se corigeze și completeze. Pestalozzi înțelesese că nimic nu poate face plimbările așa de interesante, că nimic nu poate ascuți curiozitatea, nu poate forma spi-

ritul de observațiune, a stimula dorința de a învăța și a cultiva iubirea naturii, așa de mult ca colecțiunile școlare; de aceea el zicea și fiului său: «Când auzi paserea ciripind sau o noă insectă țărâind pe o frunză, atunci lasă jos or-ice exercițiu de limbă; paserea și insecta instruesc; tu însă, nu face atunci nici de cum sgomot!»

Nu mai dascălii cari, imitând școala de la Neuhoof, vor face excursiuni instructive și vor culege minerale, plante, ustensile, etc., se vor putea lăuda că fac *lecțiuni de lucruri, învățămînt intuitiv*.

Ce să mai vorbim despre literele mobile ale lui Pestalozzi, lipite pe carton, vocalele culorate altfel de cât consunantele? La noi de abia s'a cercat o imitație imperfectă. Marele dascăl avea grije să pună pe școlari a învăța întâiu sunetele și apoi unirea vocalelor cu consunantele.

Unul din multe merite ale lui Pestalozzi este înlocuirea literei moarte a cărții prin viul grai al dascălului, cea ce era o lovitură de moarte dată obiceiului dominant din acel timp. Rolul cărților școlare este foarte bine precizat în prima epistolă către Gessner. Dar autorul a comis aci o eroare capitală, susținind că o carte ar putea fi compusă astfel, în cât învățătorul să rămână un simplu instrument mecanic al unei metode ce n'ar datora rezultatele sale priceperii persoanei care o practică, ci numai naturii procedurilor ei; pe când noi toți știm că educațiunea este o lucrare de inteligență și de inimă, dar nu un mecanism; de aceea metodele valorează numai cât valorează și dascălul care le practică.

Un punct din prezenta carte care încă merită o deosebită atențiune este învățămîntul moral făcut cu ocazia lecțiilor asupra studiului limbii; alt punct este cel prioritar la exercițiile de invenție cari contribuiesc așa mult

la deșteptarea spiritului și la întrebuințarea cunoștințelor dobândite. Tot Pestalozzi este cel care a introdus plăcile în învățămînt cu destinația ca școlarii mai întâi să desemneze pe ele și apoi să scrie, cea ce astăzi nu prea se urmează, căci am văzut în multe școale puind pe copil de a dreptul să scrie, fără să-l prepare întâi prin exerciții de desemn elementare. Aceste cazuri însă tind și la noi să devină niște rari excepțiuni, grație școalelor normale care propagă știința pedagogică.

Cine va citi cele 14 epistole, din care se compune cartea intitulată „*Cum Gertruda învață copiii săi*“, va vedea încă multe alte cestiuni care nu pot fi tractate aci, din cauza că ar fi să dăm prea mare estensiune acestei *aprețieri pedagogice*. Dar din câte am scris pân'aci se poate învedera spiritul de care a fost însuflețit autorul ei, când a compus : cele mai nemerite mijloace pentru educațiunea copiilor poporului. De câte ori este în cestiune poporul, marele dascăl îi ia partida, stăruind să convingă pe cititorii săi că toate relele ce se impută mulțimii provin numai din lipsa de educațiune. Această cestiune se învederează mai pe larg din lectura cărții mele „*Viața, metoada și activitatea lui Pestalozzi*“, care trebuie citită înainte de cartea „*Cum Gertruda învață copiii săi*.“

Eniu Bălteanu.

NB. — Pestalozzi a avut institut în patru localități : la Neuhof, la Stanz, la Bertud și Yverdon.

DISCURS OCAZIONAL

PRONUNȚAT LA

IMPARTIREA PREMIELOR SCOLARE ÎN COMUNA BALCEȘTI

JUDEȚUL VĂLCEA ¹⁾*Onorată adunare,*

Viu să vorbească înainte-ve la această pașnică solemnitate anuală atât de mult așteptată de toți.

A doua oară asistăm astăzi la serbarea împărțirii premiilor într-o școală rurală și mărturisesc că păstrez o dulce amintire despre ceea-ce am văzut de la prima distribuție a premiilor ce s'a efectuat la 24 curent în comuna Benesci. Totul acolo s'a petrecut într'un mod simplu și demn de această măreață serbătoare. I-aduc și aici ca și acolo mulțămirile și omagiile mele d-lui învățător de Benesci, D. Demetrescu.

Onorabili asistenți! Astăzi, aproape toată lumea știe, sau, trebuie să știe, că bazele solide, bazele unice ale unui stat bine constituit sunt: *religiunea și învățămîntul* de orice grad, și mai ales *învățămîntul rural*. Unde lipsesc aceste baze, lipsește orice progres, orice cultură și Statul numai e stat și Națiunea nu mai e națiune, ci cel d'întâi un edificiu rău constituit, fără bază solidă, nesigur; și cea de a doua o hoardă, o amestecătură dobitocească fără cohesiune, fără consistență.

Voiți să aflați, dacă cutare popor sau cutare națiune e civilizată, întrebați: câte școli are, câți elevi le frecventează în raport cu populațiunea, și, după răspuns, veți judeca de gradul culturii, de gradul progresului și al civilizațiunii aceluia popor, acelei națiuni; căci, cu cât învățămîntul este mai răspândit, cu cât este organizat pe o scară mai largă, cu atâta și cultura și prosperitatea materială și morală a națiunii aceleia, este mai

¹⁾ D-nul M. Mușetoianu, proprietar de moșie, om cu instrucție, vechi magistrat, a știut face un discurs de ocazie potrivit, la 28 Iunie 1892, de aceea îl reproducem aci.

solidă și mai înflorită. Mă va întreba poate cine-va, ce foloase trage omul de la învățatură? De și în secolul în care trăim, această chestiune mi s'ar părea cel puțin stranie și nu la locul ei, totuși vom răspunde. Domnilor, foloasele reale ce cine-va poate trage din învățatură sunt variii și multiple. Mă voiui mărgini a spune că omul prin învățatură își dezvoltă deosebibilele talente, aptitudinii latente ale naturii sale; își poate ameliora existența materială, bunul trai și dezvoltă spiritul, geniul său; poate aduce foloase reale patriei, familiei și umanității; se poate feri de tot ce este rău și poate practica binele pe o scară mai largă; poate deveni celebru, artist eminent, autor, poet, etc. În fine om de omenie. La din-contra, toate facultățile cu care l-ar fi dotat natura, ar rămâne ascunse, prin urmare inutile, ba poate pernicioase pentru sine și pentru semenii săi, din lipsă de dezvoltare, din lipsă de cultură a acelor facultăți. Iată dar, d-lor, unele din foloasele indiscutabile, evidente, ce studiul dă omului social, căci, omul ca materie are nevoie de alimente materiale pentru a-și nutri corpul; ca spirit, are asemenea nevoie, nevoie imperioasă de alimente spirituale pentru a se hrăni; și din armonisarea completă a spiritului cu materia este omul perfect, pe cât îi este cu putință perfectibilitatea, adică omul social, omul civil sau cetățeanul, omul complet, ceea-ce va să zică: bun cetățean, bun patriot, bun părinte de familie. Cine zice civilizație, zice cultură; cine zice cultură, zice învățămînt; cine zice învățămînt, zice progres, adică *lumină*; prin urmare, ca consecință logică și inevitabilă progresul este legea umanității, și deci prin el se înalță omul, se luminează mințile și se poate apropia de creatorul său!...

Dacă trecem într-o revistă sumară câte-va din popoarele antichității, ne convingem de acest mare adevăr. Vedeți pe Egipteni în timpul Faraonilor. Toate științele și artele împreună cu toată înțelepciunea omenească se încuibaseră la dîinșii, și Statul Egiptean mai ales sub Sesostre, ajunsese la cel mai înalt grad de putere și mărire. Poporul însă era nefericit și din două cauze:

prima era sclavia, acea lege barbară a anticității păgâne, și a doua era ignoranța, fiind-că științele și artele erau monopolizate de casta preotească și de casta nobilimii. Totuși de la acest Egipt, Grecia antică a primit lumina, civilizațiunea ce dînsa a adus-o pînă la punctul cel mai înalt. Poporul grec era decîi focarul științelor și artelor, fântâna nesecată, de unde s'aũ adăpat, dupe Romani, toate popoarele moderne. Așa, vedeți, vë rog, acest măreț și extraordinar fenomen, ce singură Grecia antică îl oferi umanității : adică un popor mic, dominând cu o putere morală iresistibilă peste toate popoarele anticității prin simpla putere a civilizațiunii, luminând pe orî-cine venia în contact cu dînsul, prin științele și artele lui și producënd atâtea marî genuri.

Maî târziu apoi, Romani primiră lumina de la Greci, adică civilizațiunea cu științele și artele lor, și produsera acele marî genii cunoscute de orîcine a învëțat cîteva clase secundare. Apoi Romani transmiseră descendenților lor, Italienilor de astăzi, toată acea civilizațiune primită de la Greci, cari la rîndul lor produsera atâtea marî genii. Și în fine Italienii o transmiseră Francezilor, cari, și dînșii aũ produs marî și ilustre genii cari aũ preparat acel mare fenomen ce se numesce: *Revoluțiunea franceză*, de la 1789, prin care s'aũ dăramat nelegiuirile lumii antice și s'a regenerat lumea modernă, dupe care s'aũ produs publiciști, filosofi, poeți, prosatori, astronomi, mecanici, matematici, agricultori, etc. Apoi Englezii cu distinsle lor genii. Spaniolii, Portugezii, cu scriitorii lor, doë civilizațiunii în această Spanie admirabilă: civilizațiunea greacă și civilizațiunea arabă, cu științele și artele ei. În fine Germania cu bărbații sêi celebri, etc., fără să maî vorbim de Svedia, Polonia, etc.

Nu mē voiũ maî întinde aci în acest mic cadru al unui discurs de serbare, a face nomenclatura completă a tuturor popoarelor și genilor lor, precum Ebreii cu marii lor legislatori, Chinezii cu industria și artele lor, Indieni, Japonezii și chiar Babiloneni, Asirieni, Chaldei, etc.

Așa dar, progresul este legea eternă a umanității. Omului îi

e prescris a merge totdeauna înainte și nici odată înapoi; căci, dacă Dumnezeu ar fi voit ca omul să meargă și 'napoi i-ar fi pus un ochi în apoia capului; dar, ca să însemneze tendința naturei sale spre progres, spre înaintare, vedeți că i-a pus doi ochi numai în față. Progresul implică deci în sine ideia și resumă cultura și civilizațiunea, deci este legea, este calea unică și sigură prin care omul poate ajunge la acea fericire relativă ce-i este dat a gusta aci pe pământ; și, progres nu poate fi acolo, unde nu este învățătură, nici stat bine organizat, nici cultură, nici civilizațiune, nici lumină, ci întunec, adică rătăcire fatală.

Acum, dupe ce am dovedit destul de clar puterea și foloasele învățămîntului, ne întrebăm cu toții, cum se capătă acel învățămînt, unde și de la cine-l putem avea?

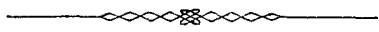
Răspunsul îl aflăm îndată. Învățătura, prin aplicația noastră se capătă în școală de la un om ce se numește învățator, profesor, etc., căci, Domnilor, învățator și profesor, aceste două denumiri sunt sinonime, sunt chiar identice; s'a adoptat însă două denumiri deosebite pentru a defini materiile ce se predau de un învățator și de un profesor. Cel d'întîi este însărcinat a preda cursurile primare, și cel d'al doilea cursurile de științe, arte, etc. Însă sarcina celui d'întîi, sarcina învățătorului rural, este cu mult mai grea, cu mult mai anevoioasă, de cât a celui de al doilea, și printr'o nesocotință învățătorul este mai rău retribuit și încungiurat, dacă nu de dispreț, cel puțin de o considerațiune mică în raport cu profesorul. Aceasta este una din contradicțiunile dureroase, din antitesele fatale ale societăților moderne, cari câte odată pun în mirare conștiința umană.

(Va urma)

1892, 27 Iunie

M. Mușetoianu.

CARLOGANI
Olteșul-de-jos, Vâlcea.

PEDAGOGIE CONSUMATĂ

O RĂFUIALĂ

Deschid dicționarul românesc... pagina..., spre a vedea însemnarea acestor cuvinte. Că sună greu în urechia mea, nu m'am îndoit niciodată, și gândesc că adversarii noștri cu această intenție ni le aruncă. Dînșii poate vor ști mai bine cuvenitul lor rost, și numai așa ni le-aū administrat.

Facem pedagogie consumată?... Dar ce înțeles să aibă această expresiune? A... dicționarul cu pricina să-l deschid din nou; căci uitasem în cugetările mele ce mai căutam.

Litera P. pa... pe... pe... ped. Am dat peste ceva: *Pedagogie*. Bine, până aci nimica nouă. A face pedagogie, fie-care dascăl, orî-cât de limitat, știe că este vorba despre știința și meșteșugul creșterii copiilor.

Dar pedagogia consumată? Ti... săraci sunt românii cu dicționarele lor. Vorba cea: cu un rac, tot sărac.

La Francezi atunci, ne-or îndruma îei spre ceva hotărât.

Pagina... pa... pe... ped. Tot așa și ei.

Atunci se vede că adversarii noștri se pricep bine să năsocească. Boala pedagogiei consumate nu exista pe vremea când s'aū scris dicționarele? Cum se poate?

Atunci să cercetez natura cuvîntului consumat.

Am ajuns la *consumer* verb = a consuma, a sfîrși, a mistui. Ei comedie: pedagogie sfîrșită(!?), mistuită(!?). Stați că ne trimite la vezi mai jos: a strica, a prăpădi. De aci: pedagogie stricată, prăpădită.

Aci în adevăr că ni s'a înfundat, nouă care ne pretindem ca elevi ai pedagogilor trecuți și prezenți, ni se impută că în școalele noastre stricăm pedagogia. Am ruga atunci (și foarte respectos), pe cel de la cârma instrucțiunii, să dea afară pe toți cei care uzează de pedagogie consumată, adică de stricarea și prăpădirea pedagogiei.

Și tare frică mi-e. Din atâtea mii de profesori, institutori, învățători publici și privați, câți vor mai sta pe la locurile lor?

Și nouă... oameni ai școlii noi... ni se aruncă țărână în ochi. Da, noi facem pedagogie consumată?

Să vedem pe scurt întreaga noastră activitate pe terenul știut și să o vedem și pe a adversarilor noștri. [*Chacun après son mérite*]. Și apoi să decidă fie-care:

Căutăm să fim exacti la intrarea și eșirea din clasă (ca și adversarii noștri!!?);

Facem învățămîntul să fie intuitiv — nu mecanic — prin mijloacele știute; examinarea obiectelor și privirea tablourilor și diferitelor aparate didactice;

Suntem dispuși a crede că aproape toate lecțiunile noastre au un material proporționat cu timpul, și e analizat real sau logic după felul lui;

Căutăm a face o expunere clară în lecțiuni și a ne feri de vorbă multă și săracă — puțin și bun de cât mult și rău.

Punem întrebările la toată clasa și n'avem de loc obiceiul a vorbi cu un elev o jumătate ceas într'o lecțiune, lăsând pe ceilalți neocupați și de capul lor.

Ne place a formula binișor întrebările, ca să nu ne

pomenin cu elevii că ne răspund ca după câmpuri; și suntem nevoiți să le aprețiem bine răspunsurile;

Nu urmăm după o vechie practică. Ne place să legăm de cele învățate și o bună disciplină, fără de care nu începem lecțiunile;

După tratarea lecțiunilor, le deprindem bine pe acestea prin exemple luate din cercul copiilor și apoi aplicăm totul.

Pentru dezvoltarea și întărirea corpului ne servim de gimnastică și cânturi, la vremea lor; pentru dezvoltarea și întărirea sentimentelor morale ne servim de morala putincioasă a fie-cărui lecțiunii; iar pentru dezvoltarea și întărirea intelectului ne servim de materialul de învățământ: adevărat, logic, clar și practic

Alătura de această parte stăm și noi: *apostoli ai pedagogiei consumate.*

Manierele noastre față de școlari, poziția și atitudinea noastră, — întreaga noastră ființă fizică, morală și intelectuală, căutăm să le punem cât mai bine în serviciul școlarelor și cu aceasta în serviciul națiunii a cărei pâine o consumăm.

Așa știm să lucrăm și așa ne vom învăța să trăim. Dacă profetul în patria sa este cârtit, nici noi în ocupațiile noastre nu putem să nu fim tot așa, cel puțin practica vieții ne-o probează.

Suntem său nu pedagogii consumați, adică facem său nu pedagogie consumată, după cele ce arătați? Eă cred că da și aceasta chiar în ciuda adversarilor noștri.

A consuma în mod conștiințios și statornic timpul, a consuma în mod logic și clar materialul de învățământ, în sfârșit pe cât ne este cu putință a consuma

educația fizică, morală și intelectuală a școlarilor, noi facem pedagogie consumată.

Intru cât însă adversarii noștri ne acuză de acest păcat, atunci ei nu fac și nu pot face de cât contrariul celor spuse de ei, și ei nu fac pedagogie consumată ca noi, ci o fac în înțelesul al doilea: *stricată, prăpădită*.

Și atunci Doamne, mult este departe de la iepure până la graur!

1892, August 17.

Grig. Teodossiu
Institutor.

BIBLIOTECA COMUNEI BROȘTENI, JUDEȚUL SUCEAVA

Mult Stimate Domnule Bălteanu,

Vă rog să bine-voiți a face loc în valoroasa și populara D-voastre revistă «Lumină pentru toți» scrisorei de mai jos ce ne adresează d. *N. Ganea*, nuvelist și fost ministru, cu ocazia trimeterii operilor sale bibliotecii școlare din Broșteni, ca ast-fel cei darnici a-și lumina semenii în mod indirect să aibă exemple de imitat.

Iată coprinsul ei:

Iași, $\frac{4}{16}$ Aprilie 1892.

Domniî Meî,

«Intr'una din novelele mele, am zis că munții aū pentru «mine un farmec deosebit, căci la poalele lor m'am născut și «pe dînșii me-am preumblat cele dintăi priviri copilărești. «Aceasta este atât de adevărat, în cât am simțit o nespūsă «bucurie când am aflat că la satul Broșteni, în fundul mun- «ților, pe malul Bistriței, s'a înființat pentru întâiași dată o «societate de oameni iubitori de popor, cu scop de a fonda o «bibliotecă pentru răspîndirea luminii în fundul Sucevei. Salut «cu dragoste această românească întreprindere și mă grăbesc a

«răspunde la apelul vostru, trimițându-vă *Novелеle* și *poesiile mele* în două volume.

«Voiu fi fericit dacă această modestă lucrare a tineretelor mele va contribui și ea întru cât-va la desvelirea intelectuală și morală a conjuđețenilor mei muntenî.

«Primiți încredințarea osebitei mele considerațiunii.»

N. Ganea.

Fapta vorbește de sine; dar'ar D-zeu să-l imiteze toți autorii pe dl. N. Ganea.

N. Lupescu

Inv. Broșteni-Suceava

INCURAJAREA LUCRULUI MANUAL ÎN ȘCOALELE RURALE

D. I. Calendero, administratorul domeniului coroanei, din ordinul Majestății Sale Regelui, a dat și anul acesta ajutoare bănești învățătorilor cari practică lucrul manual la școalele după acel domeniu și cari au arătat dorința de a urma cursurile ce face pe timpul vacanței D. S. Moian la Brașov.

Ramurile principale ale învățămîntului practicat de D-l G. Moian, sunt lucrarea *a)* papurii și a paiului din cari se fac rogojini, paniere, pălării; *b)* lucrarea lemnului din care fabrică obiecte de menaj și *c)* fringheria.

Se știe că D. Calinderu a înființat un muzeu de aceste felurite lucruri spre a se putea cunoaște rezultatele dobândite.

D-sa se ocupă să întindă vînzarea unor ast-fel de obiecte, al cărui câștig îl dăruiește țăranilor și elevilor din școalele după domeniul coroanei

Mare laudă se cuvine D-lui Calinderu pentru această patriotică inițiativă.

Eniū Bălteanu.

BIBLIOGRAFIE

A apărut în deposit la d. Ștefan Pitiș, Mizil.

Abecedar Român partea I. ediția II, de G. S. Ioneanu
Op aprobat de onor. Minister al Instrucțiunii Publice.

O precuvîntare la acest abecedar se află separat imprimată și se trimite gratis după cerere d-lor institutori și învățători.

RĂSPUNS LA RĂSPUNS

SAU

CESTIUNEA ROMÂNĂ ÎN TRANSILVANIA ȘI UNGARIA

D. Gr. Brătianu, președintele *Ligii culturale*, ne-a trimis o scrisoare, însoțită de două exemplare din cartea publicată de studenții români de peste munți, intitulată «*Cestiunea română în Transilvania și Ungaria*,» «*Republica junimii academice române din Transilvania și Ungaria la Răspunsul dat de junimea maghiară Memoriului publicat de studenții din România.*»

Iată cuprinsul scrisorii în cestiune :

«Domnule Redactor, Presa din România liberă a îmbrățișat și susținut totdeauna cu căldură cauza fraților noștri subjugăți. În ea își pun dinșii și de aci încolo speranțele lor.

«Studenții români transcarpatini, redactând un *Memoriu* asupra situațiunii fraților noștri din Transilvania și Ungaria, și primind și noi câteva exemplare din ele, îmi fac o plăcută datorie a vă trimite și d-v. două.

«Acest *Memoriu* meritând toată atențiunea onor. d-v. redacțiuni, cred că cititorii revistei d-v. vă vor fi foarte recunoscători, dacă-î veți pune în pozițiune de a lua cunoștință de conținutul lor, fie publicând unele părți din el, fie articole asupra bogatei materii de care tractează.

«Binevoiți, vă rog, etc.

Președinte, Gr. Brătianu.

saŭ apa minerală, dar in mici cantități, căci ori-ce lichid bătut in cantitate mare face rău; dar băturile spirtoase sint mai rău făcătoare de cât ori-ce apă. Cu toate acestea și între băturile spirtoase d. Proust face deosebire. Ast-fel *Berea ușoară*, precum este cea de Strasburg saŭ și cea franțuzească, se poate bea dar in mică cantitate; pe când berea germană trebuie înlăturată cu desăvârșire, căci este foarte grea; este densă și încărcată de alcool; ea hrănește, ingreunează și dilată stomacul. Dar însăși berea ușoară trebuie amestecată cu apă, cu condiția espresă ca apa să fie curată.

Vinul trebuie considerat ca o doctorie, de care se pot dispensa multe persoane și chiar *ar trebui* să se ferească de el. Mai cu seamă vinul roșu care hrănește foarte și pricinuește turburări stomacale, ar trebui depărtat din întrebuințarea zilnică, căci el conține in principiū tanin mult. El conține și alcool care in genere nu este produs de fermentația lui, ci-i este adaus mai totdeauna prin operațiunea vinificării. Vinul alb e mult mai puțin vătămător, și amestecat cu apă poate fi o bătură minunată.

Alcoolul trebuie depărtat cu desăvârșire, căci el dă seroză persoanelor ce-l beaŭ regulat, atacă rinichi și turbură arteriile; dar poate fi și el întrebuințat fără să facă rău, dacă punem o linguriță de dulceață, într'un pahar cu apă minerală, când ne este sete. Dar să nu se întrebuințeze mai mult.

Siropurile luate cu apă cari conțin puțin gaz nu fac rău, deși acțiunea lor desalterantă, potolitoare de sete, nu este așa de însemnată. Dar apa întrebuințată nu trebuie să fie prea încărcată de gaz, căci in acest caz ea poate dilata stomacul; de aceea să se prefere apele gazoase naturale, conținend in *disoluțiune* puțin acid carbonic, căci apele gazoase artificiale conțin gaz in

mare cantitate *nedisolvat* și se degajează în stomac turburându-i funcțiunile.

Béăturile americane, adică gheață pisată și pusă în apă cu vin, cu licher, nu sînt vătămătoare, cu condiția espresă ca să fie gheață bună, apă bună și vin bun. Dar, pentru că este greu să-și procure omul aceste elemente de calitate bună, este mai bine să nu întrebuițeze ast-fel de bătură.

Când trebuie să bem ?

În timpul mîncării să nu bem mai mult de un păhar sau cel mult un păhar și jumătate de lichid. Cu cât bem mai puțin la masă, cu atîta e mai bine, căci sucii gastrici se combină adesea cu băutura și acțiunea lui asupra alimentelor devine mai puțin energică; de aceea este bine să se bea ceva mai puțin la mîncare și să se bea *ceva* mai mult la trei sau patru ore după masa de la amiază. După cină și înainte de culcare este igienic de a lua o infuziune căldicică de ceai, teiu, mușețel sau de viorele, care înlesnește digestiunea.

Concluziune.

În genere, omul trebuie să bea puțin, puțin de tot. Să bea de preferență bere ușoară, la nevoie tăiată cu apă minerală. În lipsă de asemenea bere, se poate bea vin alb, tot tăiat cu apă de izvor sau cu apă minerală; dar mai mult și mai mult să se bea apă, apă minerală, apă de izvor, sau în lipsă de una și de alta, să se bea apă fiartă care, după ce se va fi recit, să se bată cu o furculiță spre a face să pătrundă din nou în ea aerul gonit prin fierbere.

Acestea sînt în substanță sfaturile d-lui Dr. Proust. Ori-cine ține la sănătatea sa să caute a se folosi de ele pe cât îi va fi cu putință.

* * *

Adăugăm aci un scurt consiliu al unui alt bărbat competent.

D. Dr. Christmas, tot din Paris, asociat la institutul d-lui Pasteur dă un sfat scurt și lesnicios: să nu se bea niciodată apa până când nu se va pune un gram de acid de lămâe la un litru de apă.

Eniū Bălteanu.

SINCERITATEA

Se numește sinceritate, purtarea dreaptă în vorbire și în conduită.

O persoană sinceră nu vorbește de cât adevărul și câte odată ea are dreptate de a nu spune tot ce gândește; din contră, ea cugetă în tot-d'auna cece vorbește.

Omul sincer renunță cu curaj la toate foloasele aparente ce ar resulta din prefăcătorie și minciună. El prețuește veritatea mai mult de cât bogăția, mai mult de cât favoarea puternicilor zilei, mai mult de cât onoarea chiar.

În adevăr, veritatea nu este ea începutul binelui, lumina inteligenței, hrana rațiunii noastre? Ea este întreaga noastră inimă și fără sinceritate, care este expresiunea verității, nici o societate n'ar putea esista.

Sinceritatea ne este tot atât de naturală ca și necesitatea verității. Copilul, de pildă, în puritatea inocenței sale spune cu naivitate tot ce crede și nu se preface de cât numai cel ce are o educațiune rea.

Copilul bine crescut chiar de ar voi să mință, nu poate, căci roșăța feții îl dă de gol că a păcătuit.

Adolescenții și oamenii maturi cari mint, sunt niște lași și niște indivizi fără principii bine stabilite. Astfel un bătrân zicea: că minciuna este un vițiu al sclavului;

iar sinceritatea constantă dovedește forța de caracter și mărinimie, prin urmare virtutea persoanei libere.

Sinceritatea se manifestă și în conduita noastră, în acord cu actele, cu sentimentele, cu convicțiunile noastre. Se zice bunăoară: «iată un om care are o credință sinceră, o religie sinceră, etc.,» spre a arăta că el practică cu curaj credința sa, religiunea sa.

Omul sincer se bucură de stima și încrederea nemărginită a tuturor, pe când mincinosul este desprețuit și urât.

În fine sinceritatea apropie pre om de D-zeu, dându-i și cel mai recomandabil titlu către lume.

Tradus de **Pr. V. Diaconescu.**

MÂNTUIREA NOASTRĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Să ne trezim,

Să ne unim

Și limba noastră românească

S'o îngrădim și s'o scutim

De toți ce ar vrea s'o cotopească

Căci limba pentru un popor

E astăzi cel mai scump odor.

Să ne trezim,

Să ne unim,

Moșia să ne apărăm

Și de ar fi chiar să perim,

Dar vii din mâni să nu o dăm,

Căci un popor fără moșie

Perdut... pierdut e pe vecie.

Să ne trezim,
 Să ne unim
 Și să grăbim cu zel ferbinte
 Ca școalele să ne înmulțim,
 Mereu să mergem înainte,
 Căci vai de cel ce doarme dus
 Când soarele lumine-î sus!

Să ne unim,
 Să ne pornim
 Cu toți la luptă bărbătească,
 Pe-o cale toți să năzuim,
 Pe toți un scop să ne unească,
 Căci numai lupta în unire
 Ne poate aduce mântuire!!!

(Gazeta Bucovinei)

Un Dornean.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SOLDATUL ȘI PLUGARUL

Victor Hugo, marele poet francez, a zis: «*După cum cine-va nu poate trăi fără pâine, cu atât mai mult, nu poate viețui fără patrie.*»

Așa dar, cari sunt oamenii cei mai folositori semenilor săi? Sunt acei cari ne dau pâinea, sunt acei cari apără patria, adică: plugarul și soldatul.

Sarcina soldatului este grea totdeauna și periculoasă în timp de resbel. În timp de pace, el se exercitează, se fortifică prin lucrări grele și prin marșuri lungi.

Trebue să se deprindă a mănui arma, a înțelege și executa ordinele șefilor săi, precum și a suporta toate ostenețile vieții militare. Trebuie să se obicinuiască cu o disciplină severă și de acea i să cere o supunere oarbă. El nu aparține lui, nu poate face nimic fără orpinul superiorilor săi. În timpul resbelului își expune

viața în fie ce moment; rabdă căldura, frigul, foamea, precum și lipsurile de tot felul. Doarme sub cerul limpede, fără alt așternut de cât pământul, și acest somn este intrerupt de sunetul trompetei care dă alarma. Încă un asalt! Cine știe, dacă nu va fi cel din urmă pentru micul soldat? Cine știe dacă chiar în acea seară, nu va sta — pe câmpul de bătaie — lungit printre morți, palid, fără simțire și cu fața către cer? Onoare ție soldat, ție care suferi, care lupti și care mori pentru noi! Rolul tău este frumos, este mare, este sfânt și trebuie a avea suflet mândru și inimă nobilă pentru binele îndeplinit.

Mult mai modestă — fără îndoială — și fără pericole, este misiunea muncitorului, dar ea nu e mai puțin folositoare. Muncitorul încă din revărsatul zorilor, brăzdează pământul, seamănă grâul, îl grapă și când e copt îl seceră.

Onoare ție muncitorule! ție care muncești pentru noi, agonisândune hrana pentru ca să trăim. Onoare brațului tău robust și inimii tale plecată spre muncă. Patria să razemă pe tine ca și pe soldat; ea are trebuință de plugul tău; ca și de pușca soldatului. Amândoi sunteți necesari pentru existența sa. Aceasta este ideia ce vă susține în umila și greaua voastră muncă.

Tradus de Pr. V. Diaconescu.

UN COPIL ARTIST

Puțină vor fi auzit de George Enescu, copilul artist, al cărui talent este mândria Românilor iubitori de artă. El se născu în 7/19 August 1881, așa dar a împlinit un-spre zece ani. Vreaș și eu să serbez din depărtare această aniversare, publicând câte-va rînduri în «Gazeta Bucovinei», ca să cunoască și compatrioții mei de aici pe micul virtuos.

George Enescu văzu ziua în Liveni-Vărnăv, comuna Cordarenii, județul Dorohoi. Părinții săi, proprietari mari și chiar agronomi, iubiți și respectați de toți vecinii și cunoscuții lor, fură privilegiați cu copii artiști. O fetiță, pe care din nefericire o pierdură în etate de opt ani, poseda deja atunci un talent extra-ordinar pentru pictură; dovadă sunt desemnurile rămase de la biata copilă, pe care duioasa mamă le păstrează și azi ca prețioase relicuii. Consolare surabondantă le-a dat bunul Dumnezeu în fiul lor George, care deja la vârsta de patru ani executa de minune pe vioară,— și fără să aibă vre-onoțiune de studiu musical,— ori-ce bucată, pe care ar fi auzit-o numai odată. La vîrstă de șase ani tatăl său îl conduse la Iași, și d. Caudela, directorul conservatorului de aci, surprins de capacitatea musicală a tînerului copil, îl sfătui să plece la Viena și acolo să-l confieze d-lui director Iosif Hellmesberger jun. Acesta l-a primit cu multă bucurie în conservator, cu dispensă de vîrstă, unde în timp de șase luni a terminat cei întăi doi ani ai cursului. Astăzi a finit repertoriul întreg pentru violină și totuși urmează al șaselea an de conservator. El este instalat cu pensiune și instrucțiune, în fine cu totul la d. director Hellmesberger care mândru de elevul său, îl numește cu fală «Mein Paganini».

Primul său debut în public a fost la concertul conservatorului în 26 Ianuar a. c. n., unde a avut un succes strălucit înaintea publicului și îndeosebi a lumii musicale alese din Viena. Părinții săi au asistat la acest concert, și se poate imagina fericirea lor; căci cel mai perfect între toți diletanții a fost copilașul lor. Abia în etate de zece ani, plin de viață și sănătate, voinicelul băiat executa pe vioară Fantasia lui Sarasati din Faust. Siguranța cu care biruiește toate greutățile tehnice, sentimentul în executare, o imensă inteligență musicală, toate probează un adevărat copil de minune, așa precum îl numesc vienezii «Ein Wunderkind». De și piepșorul său încă nu poartă nici o decorație, totuși publicul admirator l-a acoperit cu lauri, și fie-care critic își află o bucurie, menționân-

du-l în foile sale. De exemplu foia ilustrată «Wiener Extrablatt» din 6 Faur a. c. a reprodus fotografia lui George Enescu, întovărășind-o cu cele mai frumoase elogiuri.

Asemenea «Sonn- und Montags-Zeitung», vorbind despre dînsul, spune că producțiunile sale aū fost frenetic aclamate și aplaudarea publicului a durat peste cinci minute; însă micul artist n'a mai apărut cu toate bravo!... bravissimo-urile! Sperăm însă că il vom vedea și auzi în viitor. Iată cum se exprimă «Fremdenblatt» din 5 Faur a. c.: La concertul elevilor din conservator a cântat deosebit frumos pe vioară românul George Enescu, un copil de vre-o zece ani, elevul profesorului I. Helmesberger, Fantasia lui Sarasati din Faust cu acompaniament de orchestră. Toate greutățile le-a învins cu ușurință și a fost recompensat cu un aplaus nesfirșit.

La al doilea concert din 13 April 1892, artistul nostru a fost învitat de către «Wiener Männer Gesangverein» să cînte în sala cea mare a conservatorului. Aici el a uimit pe cele 2500 persoane presente. «Neue Freie Presse» din 15 April 1892 scrie: La al doilea concert ce a dat «Männer-Gesangverein» a făcut mare senzațiune debutul tînerului conservatorist George Enescu, care a executat cu admirabilă bravură fantasia «Vieux-temps». Acest desevêrșit talentat violonist cu timpul va fi de sigur primul în felul sêu. «Deutsche Zeitung» din 15 April 1892 a citat pe d-na Gisela Körner și pe George Enescu ca Eroii seratei, adăogând că tînerul român promite un măreț viitor artistic. «Die Presse» din 15 April 1892 scrie că trebuie să acoarde cel întăi elogiū tînerului solist G. Enescu, care a fost necontentit intrerupt prin aplause și forțat să apară de nenumărate ori întovărășit de profesorul sêu I. Helmesberger, pentru a mulțumi publicului admirator.

La al treilea concert a fost învitat de «Berliner Lidertafel» să înlocuiască pe Concertmeisterul Fritz Struss care s'a îmbolnăvit momentan. Și atuncî a excelat copilul artist, și Berlineziū i-aū trimis o adresă de mulțumire foarte măgulitoare.

Criticele le aflăm în ziare de primul rang, și anume «Neue.

Freie Presse» din 23 April a. c. scrie : Tînărul Enescu a ocupat podiul în locul artistului Berlinez bolnav, și a entusiasmat lumea prin sirguința și exactitatea producțiunii sale. Asemenea menționează și «Wiener Zeitung»: «Berliner Liedertafel» în Viena s'a ținut sub protectoratul ambasadorului german prințul Reuss. Extraordinar talentatul tînăr violonist Enescu, un elev al profesorului Hellmesberger, a executat cu o bravură demnă de mirare un minunat «Capriccio» pentru care a primit cele mai mari aplause.

«Illustriertes Wiener Extrablatt» reinnoiește laudele sale în 23 Aprilie a. c., zicînd că partea cea mai mare de onoare a seratei musicale berlineze se cuvine tînărului violonist George Enescu. «Fremdenblatt» scrie în 22 Aprilie a. c.: Cîntăreții din Berlin au dat o serată musicală în Viena, unde George Enescu a înlocuit pe «Concertmeisterul» Fritz Struss, care s'a îmbolnăvit subit. Tînărul virtuos ne-a încântat pe toți, executînd cu admirabilă perfecțiune o bucată de mare efect, pentru care a cules vii aplause.

Fenomene de felul lui Enescu nu sunt rar de întălnit între români; dar cele mai multe talente rămân necunoscute, ascunse ca mărghăritarele în adîncul mării. Felicităm dar pe înțeleptul părinte, ce și-a înțeles misiunea și îndeplinind-o a fost atît de larg recompensat. România artistică își îndreaptă deja ochii spre viitorul sîu luceafăr. Dea Domnul ca George Enescu și să ridice Musa română la cel mai înalt nivel. El va recompensa națiunea pentru toți ceilalți corifei compatrioți ai noștri care s'au urcat pe podii străine, precum renumita Darcles, cîntăreață la «Grand opera» din Paris, Gabrielli în Milano, Teodorini în Portugalia, tragedia Bărsescu în Germania, artista Kola (D-ra Costin din Bucovina) în Viena, și mulți alții, al căror nume de abia mai este cunoscut. Să dorim ca George Enescu să brileze în tot universul, dar focarul să-î fie nația și patria română,— și Parisul care pînă acum admiră numai o simplă musică de lăutari români, să se închine împreună cu toată lumea la viitorul nostru Paganini!

Comărești, în 7/19 August 1892.
(„Gazeta Bucovinei“).

Sofia Stefanovic.

URSA OMENIRII

DUPE E. RENAN

Cu cât omenirea înaintează în mersul său, problema ursitei sale devine mai complicată; căci trebuiesc combinate mai multe date, cântărite mai multe motive, împăcate mai multe antinomii. Astfel omenirea merge strângând c'o mână în cutele mantiei sale cuceririle trecutului, cu cealaltă fiind spada pentru noi cuceriri.

Altădată, cestiunea era mult mai simplă: opinia cea mai năintată putea fi socotită de cea mai bună. Acum nu mai este așa. Negreșit că totdeauna trebuie urmărit drumul cel mai scurt și eu n'aproab de loc p'acei cari susțin că omul trebuie să meargă, nu s'alerge. Omul e dator să facă cât se poate de bine și cât de iute. Dar principalul este aflarea lucrului celui mai bun, cea-ce nu este ușor. Abia sunt 50 de ani, de când omenirea a înțeles scopul ce ea urmărise până atunci fără s'aibă conștiință. Este un progres mare, dar și o primejdie mare. Călătorul care ține ochii țintă la orizontul câmpiei, este în primejdia de a cădea în prăpastia sa în ripa dinaintea sa. De asemenea omenirea fiind seamă numai de scopul depărtat, i se pare c'ar putea sări la el, fără să se preocupe de piedicile intermediare, de cari s'ar putea sdrobi.

Caracterul cel mai însemnat al utopiștilor este de a nu fi istorici, de a nu ține socoteală de lucrul la care am fost aduși de fapte. Presupunind că ar fi posibilă societatea visată de ei, ba chiar că ar fi cu desăvârșire cea mai bună, tot n'ar fi încă societatea adevărată, cea creată de toate antecedentele omenirii. Problema este deci mai complicată de cât am crede-o; deslegarea ei se poate dobândi numai prin cumpănirea a două feluri de considerațiuni: adică de o parte scopul urmărit, de alta starea actuală, solul ce se calcă cu picioarele. Când

omenirea se conducea instinctiv, se putea încrede geniului dumnezeesc care o dirige; dar omul se înfioară când cugetă la groasnicele alternative ce ea poartă în mâinile ei, pe când ea a ajuns la etatea conștiinței și la urmările nemăsurate ce ar putea avea pe viitor o greșală sau un capriț.

În fața acestor probleme mari, filosofii cugetă și așteaptă; din acei cari nu sunt filosofi, unii neagă problema și pretind că trebuie menținută starea actuală cu orî-ce preț, ceilalți își închipuesc că o pot satisface prin deslegări foarte simple și aparente. Nu e de folos să mai spun că fie-care parte are dreptate contra celei lalte: căci novatorii opun conservatorilor mizerii evidente, pentru cari trebuie neapărat un remediū, și conservatorii demonștră foarte ușor novatorilor că cu sistemul lor n'ar mai fi societate. Dar, tot prețuește mai bine o societate defectoasă de cât o societate nulă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj **RUMĂNIZATORUL.**

HOLERA SI DOCTORII DIN PARIS

Consiliul de igienă din Paris recomandă următoarele măsuri contra holerei:

Măsuri preventive. Apa potabilă trebuie să fie obiectul unei atențiuni cu totul particulare: apa fiartă de curând dă o siguranță absolută. Numai această apă trebuie să servească la fabricarea pâinii și la fierberea legumelor.

Trebuie să ne spălăm mâinile cu săpun înainte de a mânca.

Excesele *de toate felurile*, mai ales cele alcoolice, sunt periculoase.

Răcelile trebuiesc evitate cu cea mai mare grijă.

La orî-ce diaree sau turburare intestinală: trebuie chemat în dată un medic.

Primele îngrijiri de dat bolnavilor :

1) Pentru a combate diarea :

A administra la fiecare sfert de ceas trei linguri de supă cu limonada următoare :

Acid lactic 10 grame ;

Sirop de zahăr 90 grame ;

Alcolatură de portocale 2 grame ; toate acestea într'un litru de apă.

2) Pentru a opri vărsăturile :

A administra bucățele mici de gheață sau băuturi gazoase și a da la fie-care ceas două-zeci de picături din elixirul următor :

Elixir paregoric 20 grame.

3) Pentru a încălzi pe bolnav :

Băuturi calde și alcoolice ;

Cafea neagră cu puținel spirt ;

Ceaî cald cu rom, grog ;

Fricțiuni uscate energice ;

Bombe cu apă fiartă sau cărămizi calde în jurul bolnavului.

Reproductorul.

DIN TRECUT

T R I O

Răsar în minte
Icoane sfinte
de amintiri...

Le văd cu jale
Mă 'ntorc din cale
tăcut și trist.

Și 'n urma lor,
Cuprins de dor,
eu plâng cumplit.

Grig. Teodossiu.

POEZIE ÎN PROZA

SPRE LACUL DIN CRÂNG...

Corneliu M...

Spre lacul din crâng ne îndreptăm pașii, când a nopții haină neagră acoperă pământul și pe a cerului boltă stele ce de mii de veacuri tot ard, încep să se arate.

Spre lacul din crâng ne îndreptăm pașii...

Luminați sfinte candelă calea noastră pe cărarea vieții, și ideia vecinicii voastre să fie un izvor pentru vecinicia iubirii dintre noi.

Luminați sfinte candelă, luminați!

Și atâtea vorbe de iubire, fermecător de dulci, îți cad în auz, că simțurile tale de om încep să trăiască alături cu ale mele.

Și atâtea vorbe de iubire îți cad în auz...

Privește, iubito, printre ramurile salciei pletoase. Luminează-mi și tu calea mea, cum firmamentul întreg este călăuza trecătorului afundat în noapte.

Privește, iubito, printre ramurile salciei pletoase...

Aci este un lac cu apa liniștită și neturburată în odihna lui. Să măsurăm cu gândul nostru, drăguț, lungimea undei resfrante împrejurul și în sufletul nostru lungimea dorurilor pline de patima dragostei.

Aci este un lac cu apa liniștită și neturburată în odihna lui...

Tu admiră, iubito, reflectul luminilor pe fața netedă a apei, și eă admir reflectul luminilor în ochii tăi, ce speranțe îmi dau. Măsoară, draguță, întinderea reflectelor pe lac prin întinderea iubirii mele adânci și vezi pe cele mai mari.

Tu admiră, iubito, reflectul luminilor pe fața netedă a apei...

Ascultă! Un prelung șir de insecte de noapte cântă printre firele de iarbă ale micului crâng. Din sufletu-mi un prelung șir de patimi lăuntrice se svircolesc, și tu le simți clocotind în pieptul meu ars de flacăra mistuitoare.

Ascultă! Un prelung șir de insecte de noapte cântă printre firele de iarbă ale micului crâng...

Apleacă-te, apleacă-te. Când totul în viață se unește printr'o armonie cerească, să ne unim și noi în iubire prin sărutări.

Apleacă-te, iubito, să te sărut!...

Spre lacul din crâng ne îndreptăm pașii, când a nopții haină neagră acoperă pământul, și pe a cerului boltă stele ce de miș de veacuri tot ard, încep să se arate.

Spre lacul din crâng ne îndreptăm pașii...

Grig. Teodossiu.

LACRIMILE ¹⁾

Voluptate nesfârșită, scump izvor de mângâiere,
Picături de rouă caldă, dar ceresc, neprețuit,
Lacrimi scumpe, numai vouă Dumnezeu v'a dăruit
Peste inimile 'n jale, cea mai tainică putere.

Dupe voi vine uitarea și uitarea-i fericire!
Voi cari cu omul nașteți, voi care cu el muriți,
Pentru ce numai în ochi-mi nu mai vreți să licăriți?
N'am și eu aceleași drepturi ca întreaga omenire?

Numa 'n voi, l'a mea durere, căutam o alinare,
Lacrimi scumpe, lacrimi scumpe! v'ați uscat nu vă găseșc!
N'am nici dreptul d'a mă plânge. Sunt un mort care trăesc.
Lacrima când se usucă, nu mai e nici o scăpare.

C. SCROB.

ESENȚA CESTIUNII ROMÂNE ÎN TRANSILVANIA ȘI UNGARIA

Primul și cel mai firesc drept fundamental este tot-d'auna existența omenească.

Dar care existență omenească poate avea un drept mai întemeiat de la natură, de cât existența comunității naționale?

Ea este tot-d'auna baza existenței individuale și o fundamentală condițiune a dezvoltării om-nimii.

Bluntschli. ²⁾

Este în deobșce cunoscut că Ungaria, în tocmai ca Austria, Elveția etc., este un stat de naționalități.

Aceste naționalități din Ungaria și Austria ³⁾, în lun-

¹⁾ Suntem posesorul unei colecții de 160 poezii originale, eșite din pana bine cunoscută a d-tui Căpitan Carol Scrob, din cari reproducem câte-va în acest număr al revistei noastre. Amatoriil de a lua în editur această colecție să se adreseze la sub-semnatul care e dispus să o cedeze în condițiile cele mai avantajoase.⁴⁾

Eniă Bălțeanu.

²⁾ I.G. Bluntschli, *Allgemeine Staatslehre*, ed. 5, Stuttgart, Gotta, 1875, p. 99.

³⁾ În monarchia austro-ungară locuesc 9 națiuni și anume:

Germani	10,170,000	Ceho-Slovaci	7,140,000
Maghiari	6,542,000	Poloni	3,255,000
Români	2,623,000	Croato-Sërbi	2,948,000
Italiani	755,000	Ruși	3,158,000
		Sloveni	1,228,000

Vezi: Dr. H. F. Brachelli, *Statistische Skizze der österreichisch-ungarischen Monarchie*, ediția 12, Lipsca, 1889, Hinrich, pag. 2.

gul șir de secolî, nu aș putut fi nici maghiarisate, nici germanisate, deși pe acele vremuri sentimentul național era nul.

Principiul de naționalitate și evenimentele anului 1848 treziră în toate națiunile monarhiei austro-ungare de azi, dorul libertății naționale.

Cestiunea cardinală și mereu la ordinea zilei era atunci și este astăzi aceeași: constituțiunea imperiului, în raport cu trebuințele și aspirațiunile naționale ale tuturor popoarelor sale constitutive de stat.

Germanii cereau un sistem centralizător, celelalte națiuni cereau un sistem federal. ¹⁾

Între aceste națiuni erau și Românii.

La 15 Maiu 1848, Româniți, întrunii în număr de peste 40,000 pe «Câmpul Libertății» de lângă Blaj, după lungi și însuflețite desbateri, luară o unanimă rezoluțiune, care cuprindea 16 puncte, dintre care cel dintâiu suna ast-fel: «Națiunea română, răzimată pe principiul libertății, egalității și frăției, pretinde independența sa națională în respectul politic, ca să figureze ca națiune română....» ²⁾

În acest înțeles erau toate petițiunile, ce le-au pre-dat numeroasele deputațiuni ale poporului român, Monarchului și stăpânirii.

Reprezentățiunea predată Monarchului în Olmütz la 25 Februarie 1849, se poate privi ca expresiunea intimei și generalei dorințe a tuturor Românilor din Austro-Ungaria.

În acea memorabilă reprezentațiune Românii cereau:

1. Unirea tuturor Românilor din statele austriace în-

¹⁾ Dr. Franz Krones, *Geschichte der Neuzeit Oesterrichts vom achtzehnten Jahrhundert bis auf die Gegenwart*, Berlin, Theodor Hoffman, 1879, pag. 724—725.

²⁾ George Barițiu, *părți alese din istoria Transilvaniei pe două sute de ani din urmă*, Sibiiu, Krafft, 1890, vol. II, pag. 120.

tr'o singură și de sine stătătoare națiune, sub sceptrul Austriei, ca întregitoare parte a imperiului.

2. Administrațiune națională de sine stătătoare în privința politică și bisericească.

3. Deschiderea neîntârziată a unui congres general al întregii națiuni, în scopul constituirii sale, în deosebi:

a) pentru alegerea unui cap național, care va fi înțarit de M. S. de la care va primi și titlul corespunzător. ¹⁾

b) pentru alegerea unui consiliu de administrațiune sub numirea unui „Senat Român“ ;

c) pentru administrarea comunelor și districtelor ;

d) pentru organizarea instrucțiunii și pentru înființarea institutelor de educațiune.

4. Introducerea limbii naționale în toate afacerile referitoare la Români.

5. O adunare generală a întregii națiuni, pe fiecare an, pentru desbaterea intereselor naționale.

6. Representarea națiunii române după numărul sufletelor, în parlamentul general al Austriei.

7. Națiunea română cere să aibă un reprezentant în guvernul imperial, pentru apărarea intereselor naționale.

8. Maiestatea Sa să bine-voiască a purta de aci încolo titlul de «Mare Duce al Românilor» ²⁾

Precum se vede și aici, poporul românesc din Transilvania, Ungaria și Bucovina, ajuns la deplina conști-

¹⁾ Precum aveaș și aș d. e. Croații un „Ban al Croaților“ sau Sașii un „Comite al Sașilor“ etc. așa cereaș și Români un locțiitor național al Împăratului.

²⁾ Nicolae Popca, *Memorialul arhiepiscopului și metropolitului Andreiu Baron de Șaguna sau luptele naționale-politice ale Românilor 1846—1873*, Sibiu, Institut Tipografic, 1889, tomul I, pag. 249.

Între iscălitorii acestei reprezentațiuni găsim pe cei mai iluștri bărbați ai națiunii române din toate provinciile austro-ungare, și anume pe Baron Șaguna, Baron Eudoxiu Hurmuzaki, Ioan Mocioni de Foen, Ioan Popasu, Treboniu Laurian, Bologa, Lucian Mocioni ș. a.

ință a personalității sale naționale, cerea o înstituiune pe temeiul principiilor federale.

Tot o asemenea constituțiune cerea și Croații, Sârbiți, Slovaci etc.

Maghiarii ¹⁾ însă nu voia să audă de aceste prea naturale pretențiuni ale popoarelor conlocuitoare.

Faptul, că Ungaria este patria mai multor popoare, li se părea a putea fi ignorat; ei cerea întreaga Ungarie și Transilvanie pentru sine, numai pentru sine.

Spre acest scop dădură foc întregii țări, prin cunoscuta lor revoluțiune declarară dinastia de Hasburg-Lotaringia de detronată și cerea desfacerea Ungariei de Austria.

Națiunile nemaghiare aș fost contra desfacerii Ungariei de către Austria, din cauză, că atunci se temeă, ear astăzi sunt pe deplin convinse, că această desfacere a patriei lor de către Austria este egală cu hegemonia maghiarismului, ~~cu nimicirea tot ce nu este maghiar.~~

Din aceste considerațiuni, la 1848, când Maghiarii înscenară revoluțiunea, toate națiunile celelalte din ungaria aș luat armele și aș luptat contra lor.

După înăbușirea revoluțiunii aș fost aplicate fel de fel de sisteme centralisătoare, care tindeă la germanizarea celorlalte națiuni.

Toate aceste sisteme s'aș dovedit de imposibile.

După ce mai trecură și cunoscutele catastrofe rășboinice asupra imperiului, cancelarul Beust recomandă Coroanei, la 1867, despicarea întregii monarhii în două state relativ independente: Austria și Ungaria, legate în mod federal prin anumite afaceri comune.

Ast-fel, în locul unei federațiuni constituite din 8—9 ²⁾

¹⁾ Ținem a accentua, că în scrierea presentă sub noțiunea „Maghiari și maghiarism“ nu înțelegem, de cât pe reprezentanții politicii de maghiarisare și pe toți agitatorii ei.

²⁾ Să se observe, că Germania federală de azi consistă din 25 de individualități de stat, în Elveția există 22 de guverne cantonale cu tot atâtea corpuri legislative, America-de-Nord consistă din 47 state unite.

state parțiale dar naționale, precum cereau celelalte națiuni, care alcătuiesc majoritatea covârșitoare a cetățenilor acestui imperiū, s'au stabilit două state.

Legătura dintre aceste două state este incomparabil mai slobodă, de cum era să fie legătura între celelalte 8—9 state naționale, ce aveau să fie unite spre un întreg organic.

Acest dualism, făcut fără consultarea și contra voinței respicate a majorității locuitorilor din imperiū, nu putea mulțumi de cât numai pe centraliștii din Austria și cu deosebire pe Maghiari.

Sunt 25 de ani de la introducerea dualismului, și în Austria împăcarea națiunilor nu s'a putut încă realiza, de cât numai în parte ¹⁾, pentru-că națiunile negermane cereau și cer mereu egală îndreptățire națională, cu alte cuvinte o constituțiune federală, iar elementele centraliste de acolo se opun încă acestor aspirațiuni.

Intima natură a principiului de naționalitate este momentul alcătuirii de stat, de aceea și vedem, că toate stăruințele națiunilor se mișcă în acest sens.

Nu noi suntem chemați a arăta momentele, cari pledează pentru introducerea sistemului federal în imperiul poliglot al Austro-Ungariei; aceasta au făcut-o ²⁾ și o fac neconținut conducătorii politicii ai națiunii române și a celorlalte națiuni.

Pentru înțelegerea capitolelor următoare însă, cităm în această cestiune părerea unuia dintre cei mai celebri scrutători ai istoriei culturale.

D. Friedrich von Hellwald ³⁾ scrie: «Orî-și-cine a ur-

¹⁾ În definitiv, în Austria nu sunt împăcați și mulțumiți de cât Polonii din Galiția, pentru-că numai lor li s'a dat puțința de a se bucura de o largă autonomie națională.

²⁾ Vezi, *Memorialul compus și publicat din însărcinarea conferinței generale a reprezentanților alegătorilor români etc.*, Sibiu, Krafft, 1883.

³⁾ Friedrich von Hellwald, *Kulturgeschichte in ihrer natürlichen Entwicklung bis zur Gegenwart*, ediția 3, Augsburg, Lampart & Comp. 1848, tom. II. pag. 573.

mărit cu luare aminte mersul evoluțiunii firești, nu se va putea indoi, că spre a uni elementele atât de eterogene ale imperiului austro-ungar spre un întreg politic, nu pot să fie de cât două mijloace: absolutismul violent sau liberala federațiune.

Ei bine, Maghiarii au ales și folosesc mijlocul cel dintâiu.

Și într'adevăr, ei prevedeaă că trăim într'un secol, în care pergamentele îngălbinite ale drepturilor de stat nefiresci, tot mai mult își perd valoarea în fața principiului de naționalitate, care acum își serbează cele mai mărețe triumfuri.

Prin urmare, ei rezonaă ast-fel: în Ungaria, afară de Maghiari, mai locuesc 5 națiuni compacte; evoluția continuă a principiului de naționalitate va înlesni acestor națiuni a-și câștiga desevârșita lor independență națională, și ast-fel Slovacii se vor uni într'un stat național cu Cehii, ~~Rușii din Ungaria~~ cu Rușii din Galiția, Sârbii și Croații cu regatul Sârbiei, iar Românii cu regatul României.

Spre a împiedeca această ventualitate, Maghiarii au crezut și mai cred încă, că voința lor de a maghiarisa națiunile conlocuitoare, ar fi un mijloc practic și sigur.

Acest mijloc li se părea cu atât mai plăcut, cu cât ei știaă că nu sunt de cât un popor de vr'o 5 milioane, dar aveaă și mai au încă aspirația a deveni națiune mare, pe socoteala celoralte națiuni.

Că oare se invoesc orî nu aceste din urmă a fi tratate drept material ordinar pentru fabricațiunea neo-maghiarismului, aceasta li se părea de libertate iubitorilor Maghiari cu desăvârșire irelevant.

Presă maghiară a aflat deja pentru această pornire fraza stereotipă: «Ungaria saă va deveni maghiară saă se va prăpădi.»

Cu alte cuvinte Maghiarii nu vor isbuti a ne nimici

pe noi 5 popoare nemaghiare, sau vor dărîma, prin experimentele lor, Ungaria și întreaga monarhie habsburgică.

Evident că spre a putea pune în practică această disperată politică de *va banque*, Maghiarii nici nu puteau și nici că pot folosi față de noi, decât sistemul celui mai violent absolutism.

Ast-fel, precum maghiarii ei singuri, fără întrebarea și fără invoirea celorlalte națiuni, au făcut dualismul, tot astfel au adus ei de atunci și până astăzi o mulțime de legi, dintre care cele mai multe sunt îndreptate cu ascuțișul lor deadreptul contra existenței naționale a celorlalte națiuni.

Fără consultarea și contrar voinței poporului român din Transilvania, unde Românii alcătuiesc absoluta majoritate a întregii populațiuni, Maghiarii au nimicit autonomia Transilvaniei și au contopit această țară cu Ungaria

In legile aduse de ei *de nobis sine nobis*, ei au hotărît deja, că noi toți, locuitorii Ungariei: Slovaci, Germani, Ruteni Sërbi, Maghiari și Români alcătuim o singură și nedespărțită națiune maghiară!

Pe această temelie absolut falșă, neconstituțională și caducă, au inscenat Maghiarii «politica lor națională», al cărei scop este: stîrpirea tuturor națiunilor nemaghiare din țară și contopirea lor în maghiarism.

Spre înăbușirea conștiinței naționale în aceste națiuni, «legea de naționalități» care le garanta și lor un minimal teren de mișcare, a fost și este considerată din partea Maghiarilor ca absolut neexistentă.

De aci încolo alfa și omega tuturor instituțiilor aduse de Maghiari, a fost și este desnaționalizarea noastră.

Sub fel de fel de pretexte, Maghiarii au impus națiunilor limba maghiară drept «limbă de stat», ca eo

ipso să poată exercita o siluire asupra lor a învăța limba maghiară și a-î recunoaște supremația.

Incet cu încetul, limba maghiară a fost *per fas et nefas*, octroată întregii noastre vieți publice și acum în urmă chiar și vieții noastre private.

Ear ca această maghiarisare brutală să nu bată la ochi, Maghiarii ne-au introdus limba lor mai dintâiu în școlile elementare, apoi în cele secundare, iar acum în urmă până și în asilele de copii, se înțelege sub pretextul ipocrit, că ei nu vor de cât a ne da ocașiune ca noi să învățăm limba «statului»!!

Că în același timp limba noastră națională, limba părinților noștri, a trebuit mereu să se retragă și să stagneze în desvoltarea sa, e de sine înțeles.

(Va urma finitul).

FAMILIA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Obosit mă întorc acasă,
Cu a zilei suferinți,
Port în pieptu-mi sarcini grele
De dureri și de dorinți.

Și cum poarta se deschide,
Micul Cesar, credincios,
Dă din coadă, sare, joacă
Și se gudură voios.

Intru 'n casă: o fetiță,
Cu ochi verzi, cu păr buclat,
Mă întimpină, zicându-mi:
«Tată! ce mi-ai cumpărat?»

Apoi dulcea mea soție
Lin mă strânge lângă piept
Și mă întrebă: «Pân-acuma,
„Unde-ai fost? De mult te aștept!»

Atunci uit orî ce durere,
Orî ce grije, orî ce chin,
Raiul intră 'n a mea casă
Cu tot farmecu-î divin.

Ah! familia-'î lăsată
De la sfintul Dumnezeu,
Să ne-aline suferința,
Grijile și traiul greu.

C. SCROB.

EPOPEA ROMÂNĂ ¹⁾

I

În literatura noastră n'avem epopee națională. Epopei există numai la popoarele cari și-au rădăcinile în timpii preistorici sau neguroși. Epopeile s'au creat mai mult în timpii vechi, când lipsia cultura, căci atunci popoarele lucrau în mod inconștient asupra materialului epopeii. Cântăreții lor nu erau cărturari, ci oameni simpli, căci oamenii în frăgezimea lor iubiau mai mult cântecele și basmele; de acea tradițiunile s'au conservat și în urmă scriitorii le-au putut găsi pentru a le aranja și a le da o formă mai plăcută. Ast-fel s'a format epopea până la Iliada și Odisea. La Romani nu s'a creat o epopee adevărată și originală de și era destul material, din cauză că poporul era format din diferitele elemente peste cari se înălța aristocratica Romă, care nu sta în nici o relație cu popoare prin limbă, simțiminte sau tradiții, așa că Virgiliu scoase epopea romană din rui-

¹⁾. Aceste pagini sunt rezultatul citirii asupra subiectului în ședințele „Cercului de lectură al revistei „Lumină pentru toți“ în cercetările literare ale D-lui Ar. Densușeanu.

nele tradițiilor italice, scriind-o însă în limba aristocrației și în hexametru grecesc.

II

Epopea adevărată începe din timpuri, când ființele supranaturale se amestecă cu oamenii, când faptele și bune și rele se atribuie zeilor.

În trecerea de la timpurile neguroase la timpurile conștienței, epopea se desbracă de veșmântul misterios, intră în domnia istoriei, adică ea moare și din mormântul ei răsare istoria. Și astăzi se poate forma o epopee, dar în alte condiții, fără ca poporul s'o mai poată schimba și fără ca autorul să poată fi necunoscut, precum a făcut Lönnrot, care a încheșat în vederea tuturor tradițiile poporului finic în celebra sa epopee *Kalevala*. Prin urmare epopea modernă, ca formă și ca fond, apare mai uniformă, mai încheșată și deci mai subiectivă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III

Făcând aceste considerații, constatăm că Româniilor au material epopeic foarte avut. Miturile, povestirile poporului sunt nenumărate, pline de fantasmă, de fapte mărețe și miraculoase. Avem o mitologie foarte dezvoltată și poporul crede încă în ea. Afară d'asta multe cântece bătrânești cu elemente mitice și tradiționale istorice, apoi colinde, cântece haiducești pline de spirit și acțiuni epice. Se mai adaugă diverse legende locale despre munți, peșteri, văi, riuri, lacuri, movile, sate, orașe, o lume întregă de tot ce poate crea fantasmă de mai măreț și încântător. Din nenorocire ele n'au fost topite, vârsate într'un tot, într'o epocă nevegheată de istorie, ceea-ce acum nu se mai poate face într'un mod misterios, și autorul fiind cunoscut, de unii ar fi iubit, de alții urit și din aceasta ar suferi chiar opera. Miturile, azi ca și 'n vechime, nu pot forma singure o epopee

națională, căci durerile și bucuriile ființelor supranaturale nu interesează pe oameni, ele pot servi numai ca ajutoare și înfrumusețări a unei tradițiuni istorice ca Păunaș, Peneș împărat, Făt frumos, Consinzeana, Ielele, etc., pot numai să se alipească pe lângă un erou om, să se amestece în acțiuni, cari în fond sunt omești. Așa se vede în Arghir, dar numai în prefață.

Avem deci materialul mitologic, care trăește încă în credințele poporului, dar avem oare și al doilea element epopeic: tradiții istorice, fapte mărețe învălinate în mit? În cucerirea Daciei, în luptele uriașe ale lui Mihaï și Ștefan, etc., nici una. E cu neputință ca Traian să nu fi fost cântat de poporul romano-dacic, dar că acest subiect s'a împărțit în mai multe părțicele și la alte nume chiar, precum: Arghir, Brasda lui Novac, valul lui Traian, etc.

IV

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Causa neexistenței elementului al doilea epic la Români e că cuceritorii Romani fiind un popor civilizat, el n'a cântat luptele lui sub forme mitice, ci s'a ocupat cu introducerea civilizației în Dacia, în care a și reușit. Și dacă azi n'avem o epopee, avem urmele acelei civilizații. Afară d'asta, Românii având o credință, Dacii alta, cea mai mare parte din coloniștii romani, neluând parte la cucerire, fantazia epopeică nu s'a putut naște la ei. Azi încă nu s'ar putea face, pentru că, istoria acelor lupte este bine cunoscută și nu s'ar lăsa nimic fantasiei și miturile greco-romane ar fi neînțelese; cât pentru religia creștină nu s'ar putea întrebuița, căci ar fi anacronismul cel mai isbitor. Din acestea urmează că nu incapacitatea creatoare a poporului român este cauza neexistenței unei epopei naționale. Proba cea mai mare despre puterea vie, a imaginației lui, este literatura-i populară.

La Români dintre Tisa și Carpați, din cauza apăsării și a desbinării lor, epopea națională nu se putea naște, ea se putea însă naște la Români dintre Carpați și Dunăre, cari erau uniți și independenți, începând de prin secolul al X^{lea} s'au cel mult al XII^{lea}.

Din ce cauză însă nu s'a născut aci? 1) Români dintre Carpați și Dunăre, tot nu erau grupați în jurul unei aceleiași idei, ci se urau între dînșii și de aceea nu se putea concentra puterile creatrice a le poporului în aceeași direcție ideală, la aceeași aspirațiune comună. 2) Conștiința poporului d'a întemia și susține un stat, pentru acele timpuri destul de bine așezat și dezvoltat, probează în destul deșteptăciunea, care nu-i mai permitea să se transporte într'o lume învălătată în norii de aur ai fantasiei și ai visurilor. Poporul vedea viața și sbuciumările ei cu mintea rece a omului pățit și nu cu ochii visători ai copilăriei. 3) De și Români luptară pentru apărarea nu numai a vieții și a moșiei, ci și pentru religie; tot nu se putu naște epopea națională, căci motivele adevăratei epopei nu le vedem luate mai nici odată din regiunile înalte sau din ale moralei, ci din pasiunile și abisurile vieții, de ex. Paride răpește pe Elena, Agamenmon răpește pe Briseida lui Ahile, de aci ia naștere Eliada lui Omer, Mahabarata ia naștere din cearta a două familii.

Lupta Românilor pentru creștinism, sentimentul lor așa de religios, nu permitea, mai cu seamă pe acele timpuri ca epopea să se creeze pe temelii așa de ne-curate, de aceea vedem ridicându-se biserici și monastiri pentru eternizarea luptelor lor, dupe cum Români au eternizat cucerirea Daciei prin colonizare și columna lui Traian. 4) Limba slavonă în biserică, în stat, în casa boerească, încă a putut produce o răceală între poporul creator și societatea care ținea în mână soarta țării. 5) Răceala dintre popor și clasa dominantă a crescut.

încă, când Domnul, boerii, biserica chiar prin lăcomia nesăturată a călugărilor săi, nu mai erau de cât despuitori, iar nu apărători și părinți ai poporului.

În aceste timpuri fantazia poporului cânta pe cei nefericiți ca și dinsul și care se distingea prin fapte spre binele său. (Haiducii, Păunașul Codrilor, Mihă, Marcu, Jianu).

Din toate acestea rezultă că poporul Român n'a adus cu sine din adâncimea timpurilor o epopee încheată, un ciclu mare de narațiuni poetice așezate în jurul unui centru și turnate într'o anumită formă. Ca răsplată însă poporul român a scăpat de naufragiū o mare avuție materială pentru o epopee națională. Mituri, divinități și credințe păstrate cu pietate până azi, sumă de eroi, de cântece narrative, de tradiții generale și locale, precum și sentimentul viu ce se păstrează până azi despre toate acestea. Adăugați o istorie plină de fapte sguuitoare, timpii învăliți în ceața misterului, iar în lipsa unei mări, munți înalți cu creștetele în nori, cu văile adânci, costișele primăvăroase, codrii seculari și peșterele pline de legende, rîurile mari ce despică munții și-i încing ca briuri uriașe de argint; câmpiile verzi; iată o nemărginită avuție pentru o epopee națională.

Nu ne lipsește de cât alesul.

Lectorul.

FERICIREA

Mă gândiam... Și fără voie,
La o taină cugetam:
Dincolo de astă lume,
Fericirea căutam.

E o taină fericirea!
Încă nimeni n'a pătruns,
Nici cu gândul, pân'la locul
Unde dinsa s'a ascuns.

Când se pare c'o ajunge
Ostenitul muritor,
Ea dispăre ca năluca,
Ca un vis amăgitor.

Toată viața o alungă
Bietul om pe-acest pământ,
Chiar când moare, o zărește
Surizându-i din mormînt.

Mă gândiam la fericire,
Însă gândul meu în sbor,
Auzi, șoptindu-i tainic,
Un glas trist și 'ngrozitor:

«Nu e om născut în lume,
«Ca să fie fericit!
«Fericirea e o umbră,
«Un cuvînt închipuit!»

C. SCROB.

BĂUTURI RĂCORITOARE, TEMPERANTE ȘI CALDE

Doctorul H. George, igienist distins, zice că nu trebuie să abuzăm de băuturi reci, atât pentru om cât și pentru animale; căci, dacă s'ar da apă cu gheață unui cal înădușit, ar muri în colicele cele mai grozave.

Cum poate cine-va răcori apa, când n'are ghiață ?

N'are de cât să pună vasul cu apă de băut într'o fântână, într'un isvor, într'un puț, sau in lipsă și'ntr'o pîmniță. Când toate acestea ar lipsi, ne folosim de umbra unui arbore stufos, unde adăpostim vasul sau urciorul cu băutura, după ce l-am înfășurat cu o pânză albă muiată în apă. Dacă atunci suflă vîntul, cu evaporația apei din pânză se produce un frig care răcorește băutura.

Băuturile alcoolice (rachiuri, țuică, licheruri, rom și vinuri) produc căldură ; de aceea le căutăm iarna și ne ferim de ele vara. In timpul căldurilor căutăm băuturile temperante, cari temperează (potolesc) căldurile, precum sunt băuturile acide (acre), mai cu seamă limonadele, cari se pot face de lămăe, agrișe, cireși, sau o lingură de oțet într'un pahar de apă cu zahăr.

Cidrul, acel vin de mere și berea cu gustul ei amar luate in cantități moderate, încă sunt răcoritoare.

Dar cea mai buuă băutura de vară este o ceașcă de cafea neagră într'un litru de apă. Această băutura se poate recomanda și poporului muncitor cu corpul.

Dar ori-care ar fi băutura trebuiește luată moderat, în mai multe rînduri câte puțin de cât multă dintr'o dată. Omul se poate răcori luând adesea apă în gură și aruncînd-o jos fără s'o bea, sau spălînd cu apă fața și mâinile, sau țînînd în gură o piatră de cremene de mărimea unei cireși, precum fac călătorii în țările calde, cari întretin secrețiunea salivei și face să nu mai aibă sete.

Ed.

